

PALEODEPREMLERİ TANIMA KRİTERLERİ

Stratigrafi

Sedimentoloji

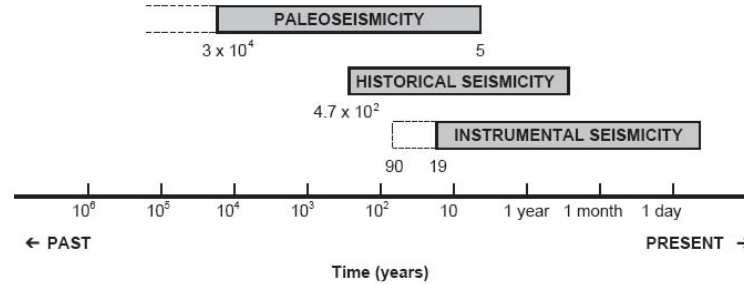

Yapısal Jeoloji

Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Jeoloji Mühendisliği Bölümü
DEPREM JEOLJİSİ

1. Terminoloji

PALEOSİSMOLOJİ

Audemard, F.A., 2005

Paleosismoloji; **eski depremlerin yerleri, zamanları ve oluşum mekanizmalarını araştıran** bir bilim dalıdır. Bu bilim dalının amacı, aletsel dönem öncesinde deprem üretmiş olan fayların **sismik geçmişlerini ve sismik potansiyellerini** belirlemektir. Bu amaç kapsamında yürütülen hendek açma çalışmaları ile eski depremlerin yeri, yolaçtığı tahribatların büyüklüğü, tekrarlanma aralıkları ve incelenen fayın gelecekte üretebileceği deprem zamanı ve büyüklüğü konusunda **tahminde bulunulabilir.**

(Sözbilir, FBE sayfası)

Paleosismoloji; jeolojik birimlerde iz bırakan tarih öncesi depremleri yer, zaman ve büyüklük olarak inceleyen bir yöntemdir.

(McChaplin, 1996)

Paleosismoloji uygulamaları; **tarihteki** büyük depremlerin analiz edilerek elde edilen verilerle **gelecekteki** sismik aktivitelerin yorumlanması ilkesine dayanır.

(Wallace, 1981; Sieh, 1981; McChaplin, 1996)

2. Paleosismolojik Araştırmalarda Kullanılan Veriler

BİRİNCİL VERİLER
SİSMOTEKTONİK

PALEOSİSMOLOJİK
ÇALIŞMALAR

İKİNCİL VERİLER
SİSMO-
GRAVİTASYONEL

Depremlerle ilişkili faylar boyunca yerdeğiştirme sonucu oluşan deformasyonlar

Depremlerin etkisi ile oluşan yer sarsıntısı sonucu meydana gelen deformasyonlar

Jeomorfolojik - Yüzey Şekilleri

Fay Dikliği
Çatlak
Kıvrım
Basınç Sırtı
Eđimlenme

Heyelan
Sıvılaşma Yapıları (Kum Volkanı)
Devrilmiř Ađađlar

Stratigrafik - Çökel Şekilleri

Faylanmıř Tabaka
Kıvrımlanmış Tabaka
Tsunami izi

Kum Daykları
Sinsedimanter Yapılar

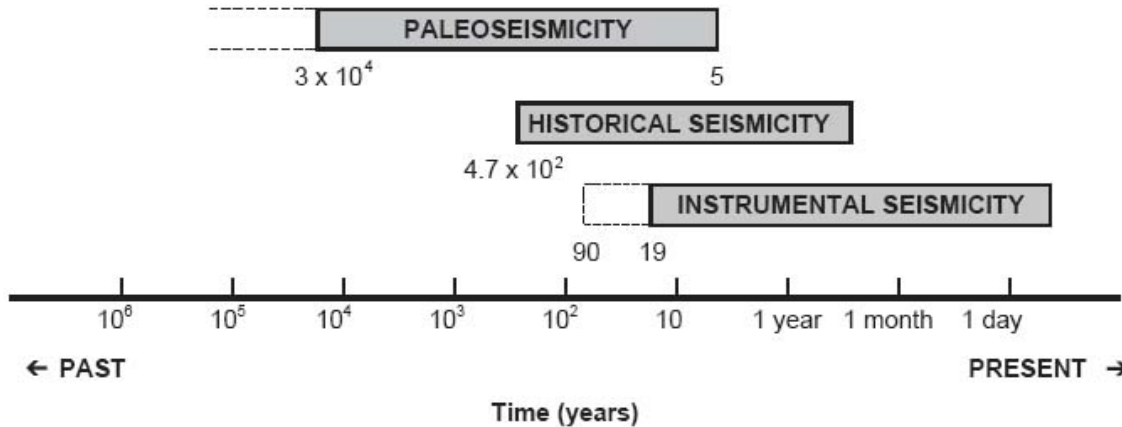
Paleosismoloji jeolojik zaman aralığı

0-10 ¹	microearthquake networks
0-10 ²	instrumental seismology
0-10 ³	historical seismology
0-10 ⁴	paleoseismology including archeoseismology
0-10 ⁵	paleoseismology and neotectonics
0-10 ⁶	neotectonics

Michetti, A.M. & Hancock, P.L., 1997

10.000 yıl - Günümüze Paleosismoloji

Demirtaş, R,2000

Audemard, F.A.,2005

1. AŞAMA – KAYNAKÇANIN DERLENMESİ VE KRİTİK SENTEZLER

Konu: Son deformasyonların varlığının tanımlanması ve bunların zamansal ve yersel açısından karakterize edilmesi

Metod: Mevcut olan bütün veri kaynaklarından konu ile ilgili bilgi toplama
1. Jeolojik haritalar ve bildiriler 2. Aşağıdaki bilim dallarından yayınlanmış bilgiler

*Tektonik

- Herhangi bir ölçüde tektonik veriler, kıta içi yada kıtalararası
- Mikrotektonik ve neotektonik

*İklim Durmu ve Jeomorfoloji

- Aktif faylanmanın oluşturduğu yüzey şekilleri (Tektonik jeomorfoloji)
- Erozyonel/çökeltme yüzeyleri
- Antecedencia/superimposition (önce gelen malzemenin altta olması)
- Diversion/capture (yerdeğiştirme/İkisel özelliğinin korunması)
- Yüzeyşekilleri arasındaki zaman/yer ilişkisi

*Stratigrafi

- Tektonik-Sedimentasyon etkileşmesi
- Sedimanter birimler arasındaki zaman/yer ilişkisi

*Sedimentoloji

- Sedimanların jeodinamik yerleşmeleri ve kaynağı

*Paleontoloji

- Kronolojik dizilim

*Jeokronoloji

- Mutlak kronoloji
- Paleomagnetizma

*Jeofizik-yeraltı verisi

- Sismik yansıma: sığ ve orta derinlik yapıları
- Geniş-açılı veriler: daha derindeki yapılar
- Magnetik: Temel geometrisi
- Gravite: Temel geometrisi
- Isı akışı verileri (Kabuksal rheology)
- Hidrojeoloji: akiferin sıcaklık anomalileri ve geometrisi
- Kuyu logu: yapısal ve sedimanter loglamalar
- Çekirdek analizi: sedimanter loglama ve jeolojik ortam, göreceli ve mutlak yaş
- Sondaj ve diğer "in situ" ölçümler

*Hidrotermalizm

- Kaynak suyu dağılımı ve faylanma ile ilişkisi
- Sıcaklıklar ve mineralizasyon

2. AŞAMA – UYDU GÖRÜNTÜLERİ & HAVA FOTOĞRAFLARINI YORUMLANMASI

Konu:

- Yüzeysel faylanma ve ilgili yeryüzü şekilleri
  - Faylanma ile ilişkili Neojen ve Kuvaterner çökeller
  - Erozyonel yüzeyler (Peniplanations ve diğerleri)
  - Çökeltme yüzeyleri (alüvyal veya denizel taraçalar, ve diğerleri)
  - Kütle kaybı
  - Fay sınıflaması için kullanılabilecek diğer çizgisel yada düzlemsel işaretler
  - Paleosismik verilerin (Yüzeysel faylanma, sıvılaşma, kıyı çizgisi yükselimi, tsunami vs.) saklanabileceği uygun alanlar
- Son (Kuvaterner) tektonik deformasyonların, deprem yüzey etkilerinin ve fayları karakterize etmek ve tanımlamak için gerekli.

3. AŞAMA - ARAZİ KEŞFİ

Konu:

- İlk iki aşama evresinde toplanan verilerin arazide kontrol edilmesi
  - Kuvaterner faylanması, kıvrımlanması, ve depremlerin yüzey etkileri hakkında elde edilen yeni verilerin eklenmesi
- Metod: Çalışma alanında detaylı jeomorfolojik analizler ve jeolojik araştırmalar yapmak
- Son (Kuvaterner) tektonik deformasyonların, deprem yüzey etkilerinin ve fayları karakterize etmek ve tanımlamak için gerekli

NEOTEKTONİK SENTEZ
segmentlenme ve fayların
haritalanması

SİSMİK LANDSCAPE MODEL

Yorumlanmış olan potential ve kaynak parametrelerini
Paleosismolojik veriler ile karşılaştır

SİSMOTEKTONİK SENTEZ
Maksimum potential e.g., kaynak
parametreleri

Olası paleosismik verilerin tanımlanması
Olası hendek yerlerinin belirlenmesi

Hendek Yer(ler)i seçimi

Hendek çalışmaları

PALEOSİSMOLOJİK YORUM

EQ VERİ ANALİZİ VE KORELASYON

- Tarihsel dönem sismolojisi
- Aletsel dönem sismolojisi
- Deprem yüzey etkileri üzerine raporlar
- Aynı döneme ait deprem analogları
- Odak mekanizmaları çözümleri

Deprem Sayısı

Kayma Hızı

Yineleme Süresi

Son Büyük
Depremden
Sonra Geçen
Zaman Miktarı

Kayma Miktarı

Deprem
Büyüklüğü

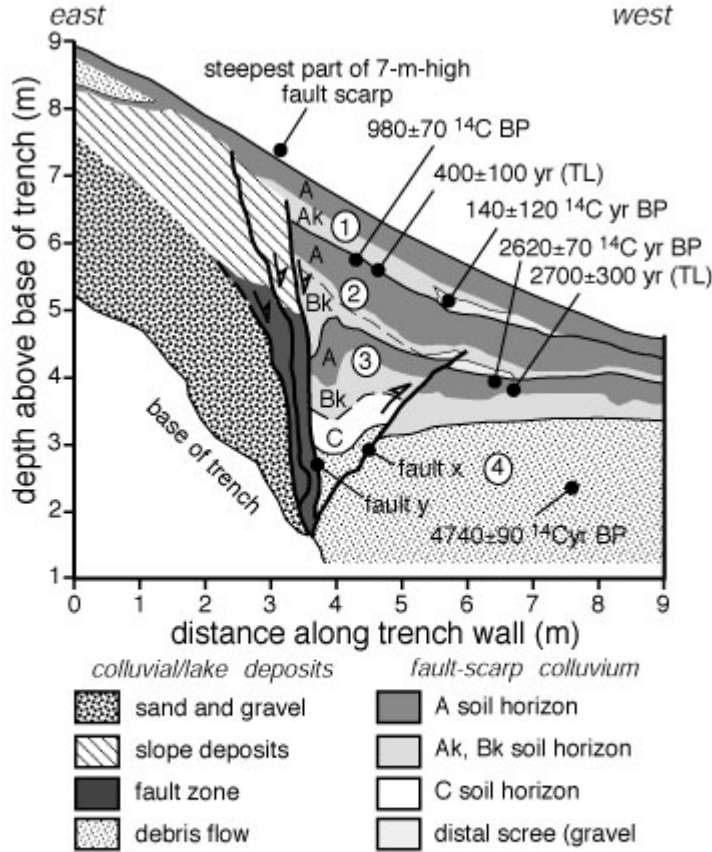

Figure 6.4: Record of normal faulting along the Wasatch fault bounding the Wasatch Range near American Fork Canyon, Utah

Copyright © 2001 Douglas Burbank and Robert Anderson. This figure may be downloaded and used for teaching purposes only. It may not be reproduced in any publication, commercial or scientific, without permission from the publishers, Blackwell Publishing, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JF, UK.

Deprem Horizonu: Bir paleodeprem zamanında zemin yüzeyini teşkil eden stratigrafik seviye, genellikle bir depremin horizonu olarak kabul edilir. Deprem horizonlarının belirlenmesi ve yaşlandırılması paleosismoloji çalışmalarının en kritik safhasıdır.

Kolüvyal kama: deprem sonrası tortulları temsil eder, deprem horizonu kamanın tabanında yer alır. Kolüvyal kamayı oluşturan birimler, depremden sonraki bir yaşa sahiptir ve örttüğü tortul deprem öncesi bir yaşa sahiptir.

Deprem Sayısı

Kayma Hızı

Yineleme Süresi

Son Büyük
Depremden
Sonra Geçen
Zaman Miktarı

Kayma Miktarı

Deprem
Büyüklüğü

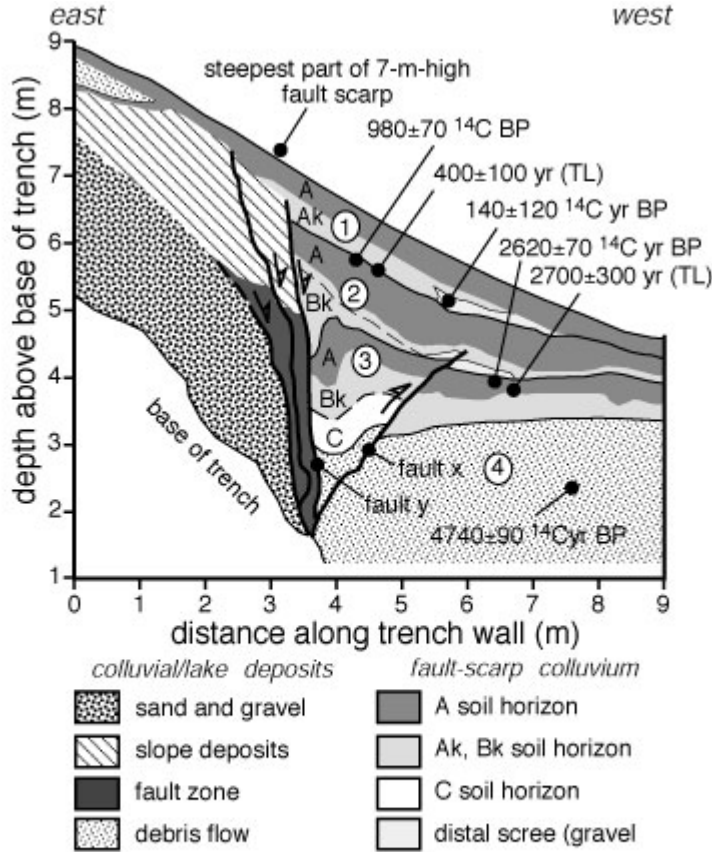

Figure 6.4: Record of normal faulting along the Wasatch fault bounding the Wasatch Range near American Fork Canyon, Utah

Copyright © 2001 Douglas Burbank and Robert Anderson. This figure may be downloaded and used for teaching purposes only. It may not be reproduced in any publication, commercial or scientific, without permission from the publishers, Blackwell Publishing, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JF, UK.

Yineleme süresi, aynı fay segmenti üzerinde oluşmuş en az iki deprem arasındaki ortalama zaman aralığını temsil eder. Fayda her bir depremi tanımlamak yada yaşlandırmak mümkün olmadığında, bu parametre, kayma hızından ve her bir depremde oluşan kayma miktarından hesaplanabilir. Bu durumda ortalama yinelenme süresi, beklenen kayma miktarını meydana getiren bir deprem esnasında açığa çıkacak yeterince deformasyonun birikmesi için gerekli zaman olarak kabul edilir. Sonra her bir depremde oluşan kayma miktarı kayma hızına bölünerek ortalama tekrarlanma zamanı elde edilir.

Deprem Sayısı

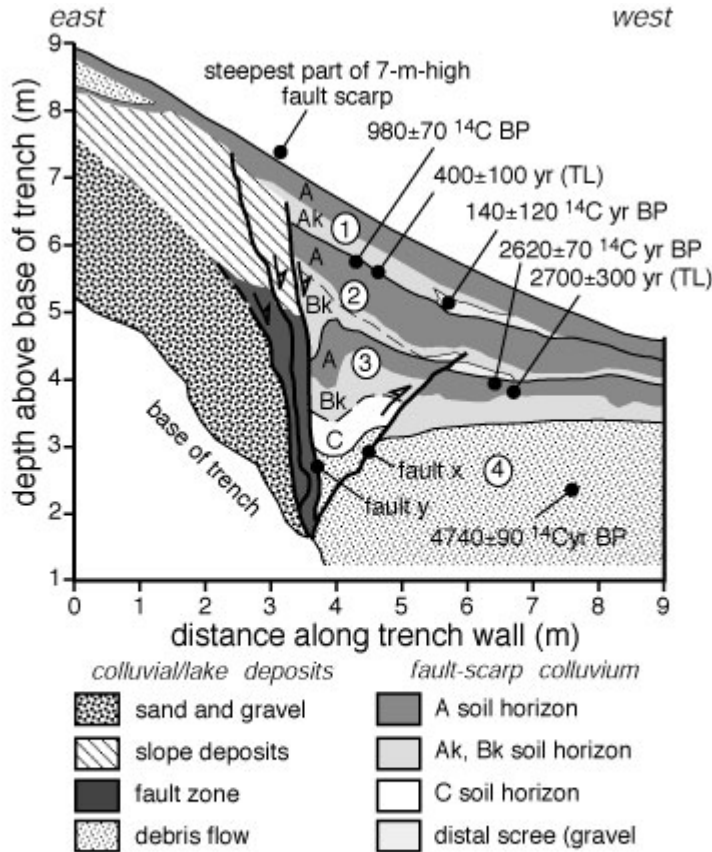
Kayma Hızı

Yineleme Süresi

Son Büyük Depremden
Sonra Geçen
Zaman Miktarı

Kayma Miktarı

Deprem
Büyüklüğü

Son büyük depremden sonra geçen zaman miktarı belirli bir fay boyunca son büyük depremden sonra geçmiş zaman miktarını ifade eder. Bu zaman miktarı ortalama yinelenme zamanına yakın yada daha büyük ise tehlike açısından kritik bir anlam taşır.

Figure 6.4: Record of normal faulting along the Wasatch fault bounding the Wasatch Range near American Fork Canyon, Utah

Copyright © 2001 Douglas Burbank and Robert Anderson. This figure may be downloaded and used for teaching purposes only. It may not be reproduced in any publication, commercial or scientific, without permission from the publishers, Blackwell Publishing, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JF, UK.

Deprem Sayısı

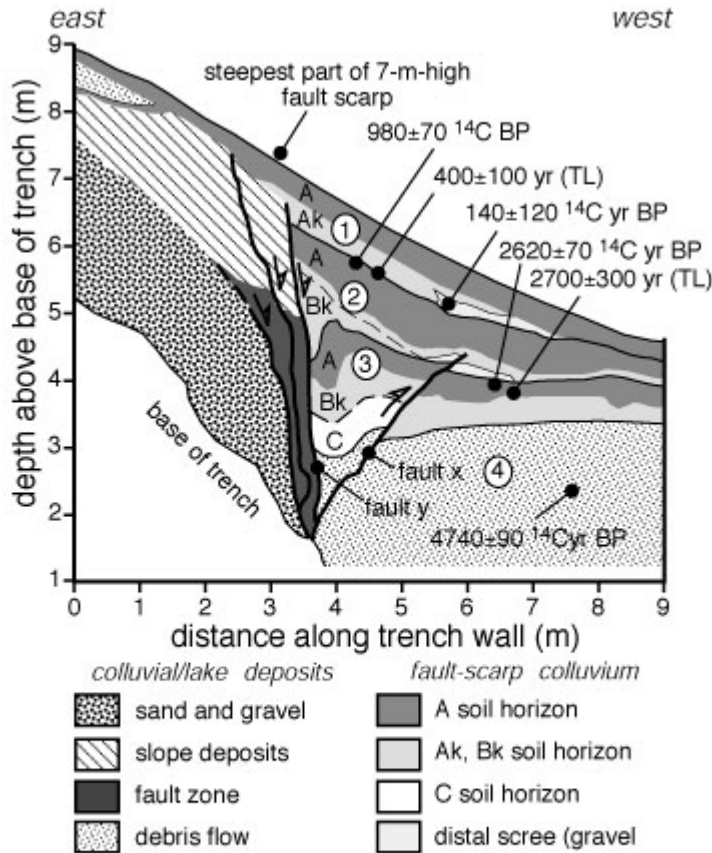
Kayma Hızı

Yineleme Süresi

Son Büyük
Depremden
Sonra Geçen
Zaman Miktarı

Kayma Miktarı

Deprem
Büyüklüğü

Bu parametre, tek bir deprem tarafından meydana getirilen eş-sismik kayma miktarını ifade eder ve deprem sırasında açığa çıkan enerjiyi temsil eder. Bu kayma miktarı, sadece bir deprem tarafından meydana getirilmiş yatay ve düşey bileşenleri ifade edildiği zaman değerlendirilebilir.

Figure 6.4: Record of normal faulting along the Wasatch fault bounding the Wasatch Range near American Fork Canyon, Utah

Copyright © 2001 Douglas Burbank and Robert Anderson. This figure may be downloaded and used for teaching purposes only. It may not be reproduced in any publication, commercial or scientific, without permission from the publishers, Blackwell Publishing, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JF, UK.

Doğrultu atımlı faylarda hendek tipi

Fay sarpıklıklarına dik ve paralel olarak

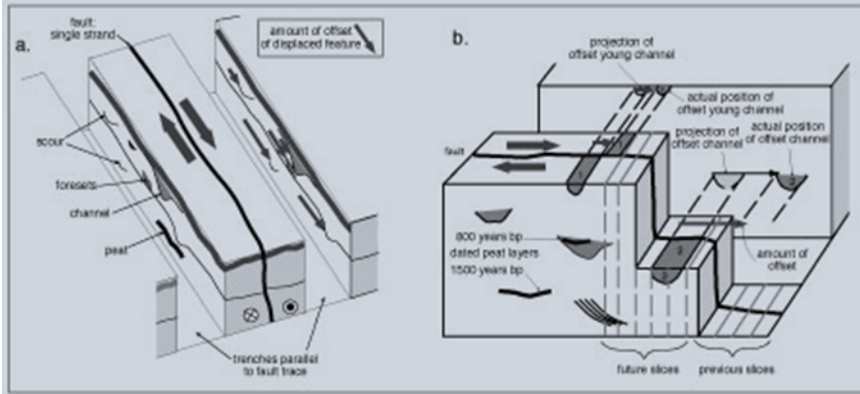
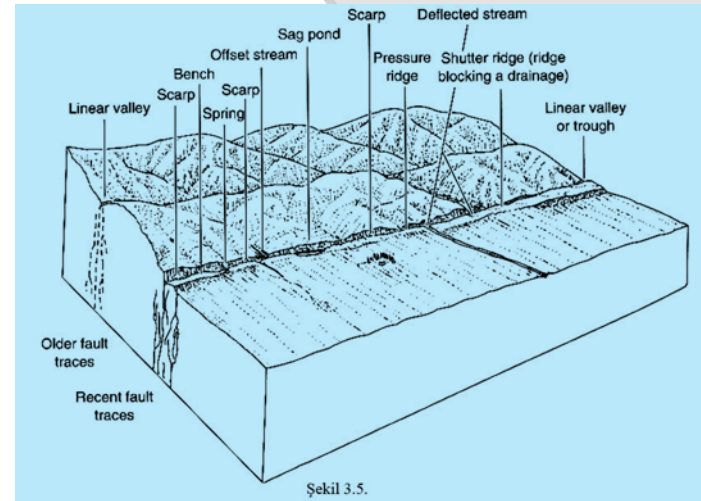
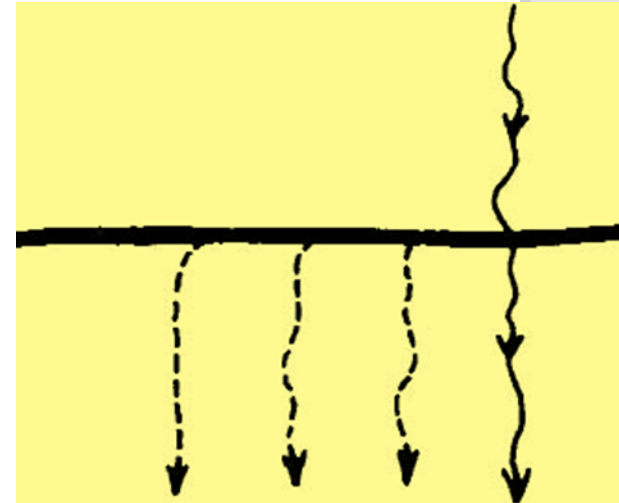
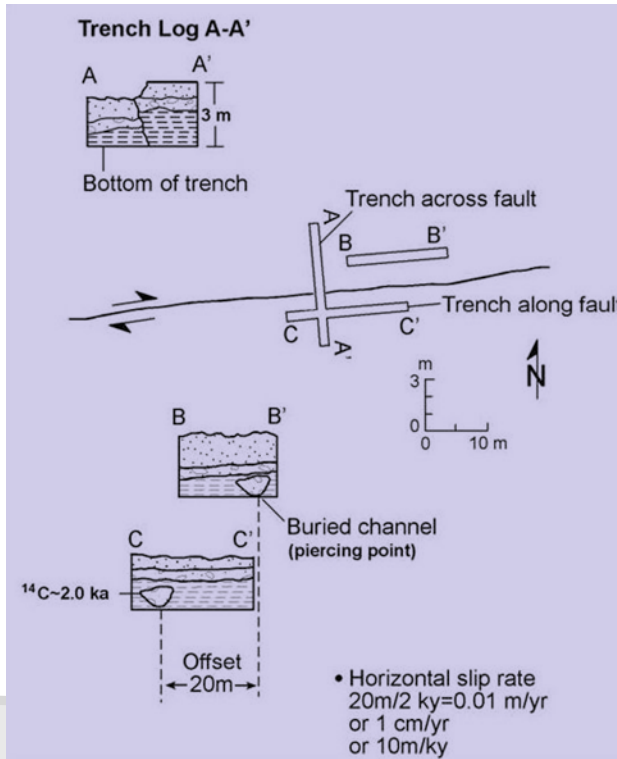

Figure 6.1: Trenches on a strike-slip fault.

Copyright © 2001 Douglas Burbank and Robert Anderson. This figure may be downloaded and used for teaching purposes only. It may not be reproduced in any publication, commercial or scientific, without permission from the publishers, Blackwell Publishing, 108 Cowley Road, Oxford OX4 1JF, UK.

Şekil 3.5.

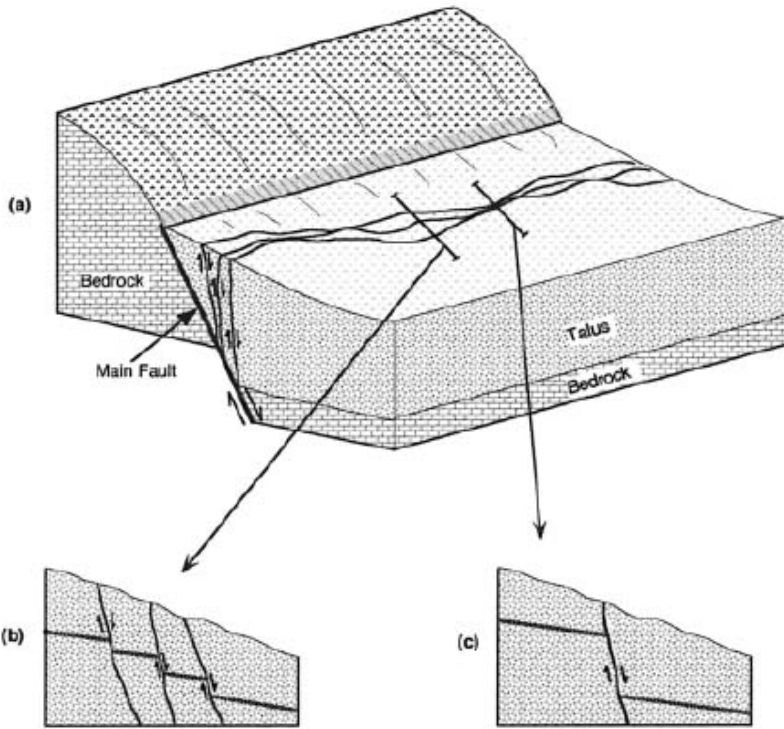
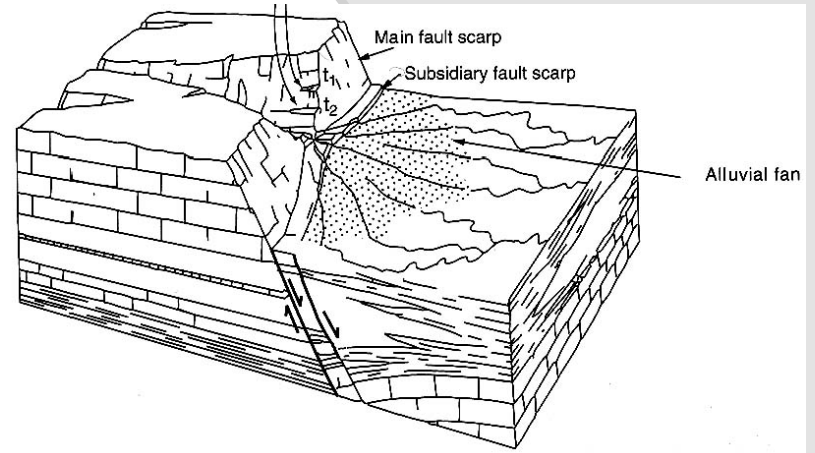
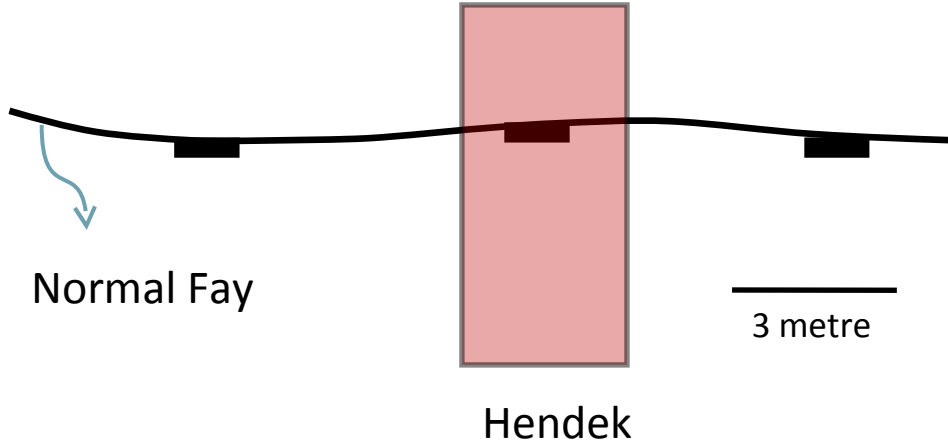
Herbir Paleokanal bir paleodepreme karşılık gelebilir ve aralarındaki mesafe ve zaman aralığı tespit edilebilir. Bu özellikler faya paralel hendekler ile ortaya çıkarılır (Allen C.R.,1986)

Eğim atımlı faylarda hendek tipi

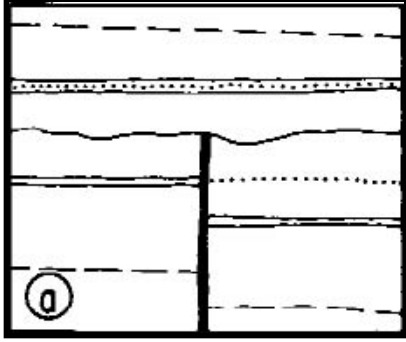

Fay sarplıklarına dik olarak

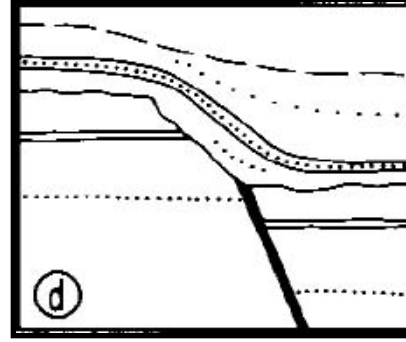

Audemard vd., 2005, Bocono Fayı Venezuela

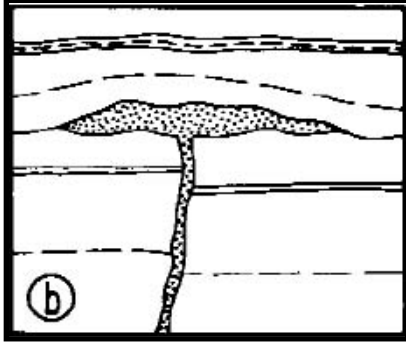
Bir Paleodepremin geride bıraktığı izler

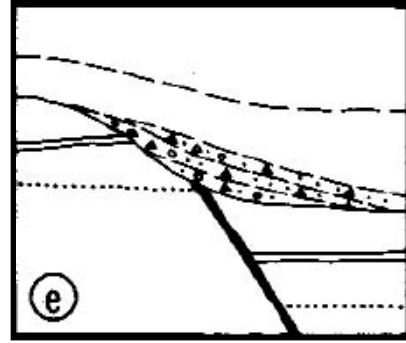
Fay tanımlaması

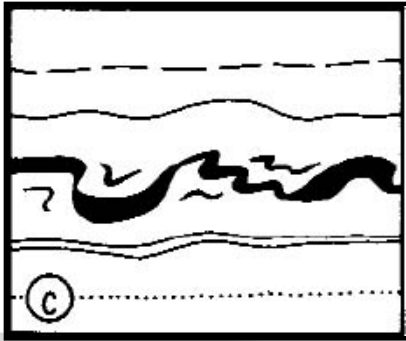
Fay dikliğinin tanımlaması

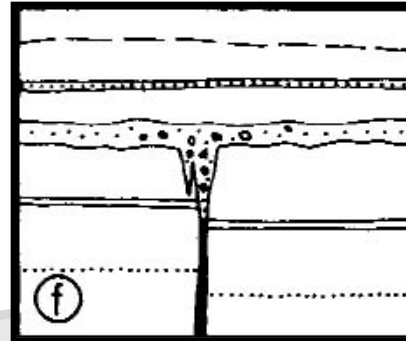
Kum daykları ve volkanlarının tanımlanması

Kolüvyal örtünün tanımlanması

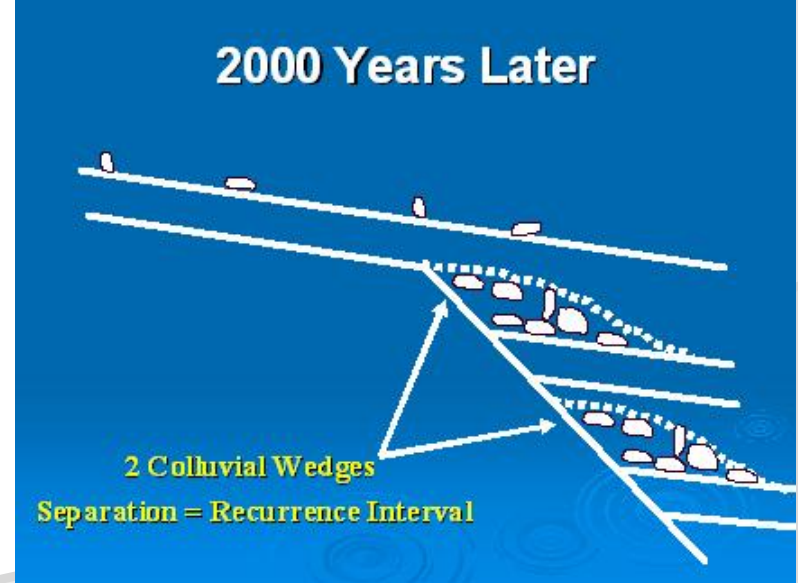
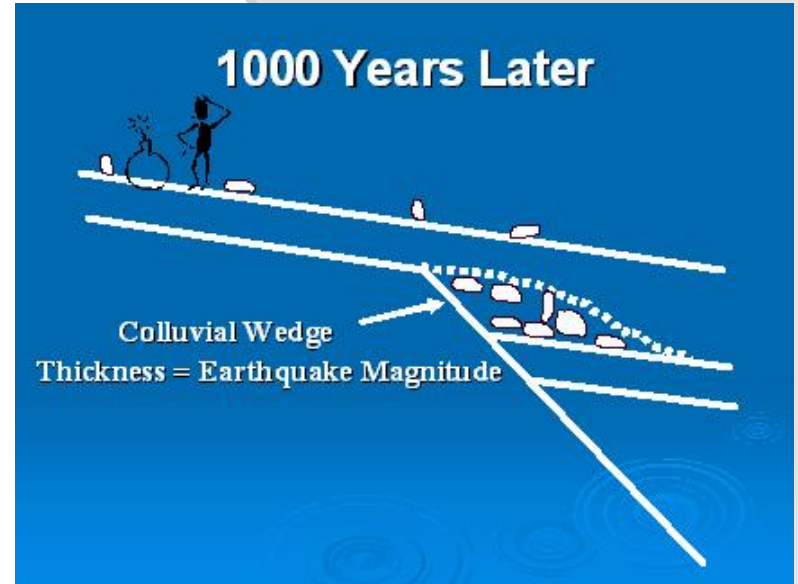
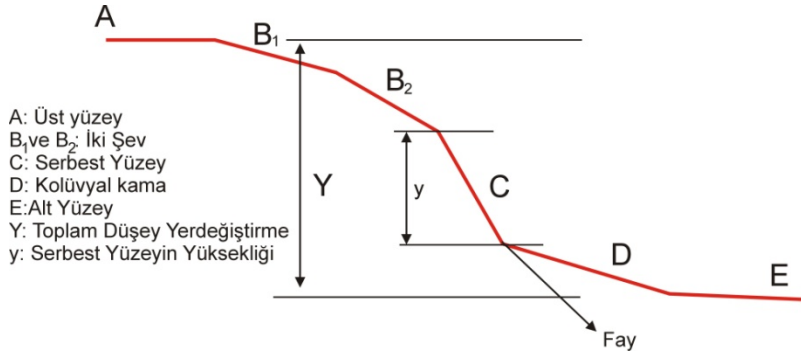

Sismit tanımlanması

Yüzey faylanması ile oluşan ve daha sonra yüzey malzemesi ile dolan çatlak tanımlanması

Fay-Fay Dikliği-Fay Sarplığı

Kum Daykları-Kum Volkanları-Sıvılaştırma

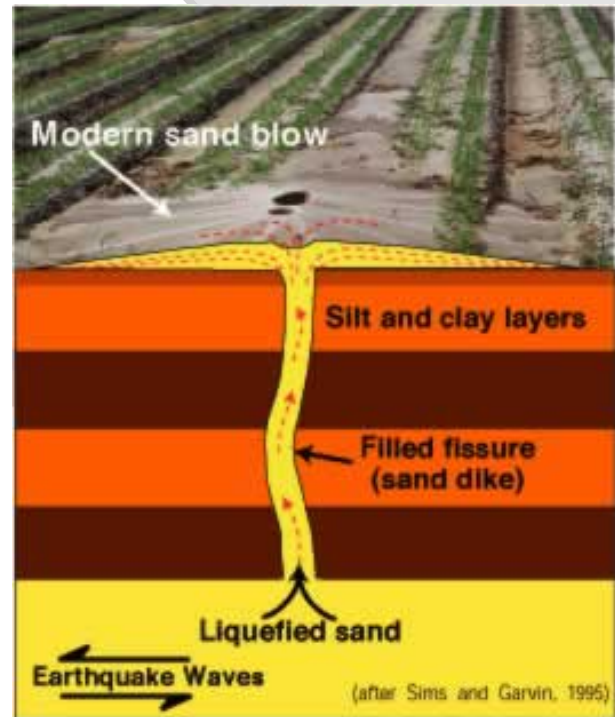
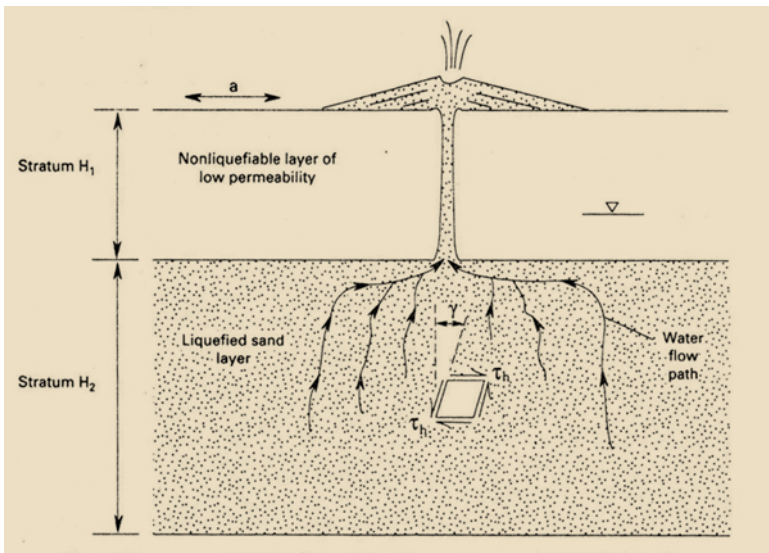
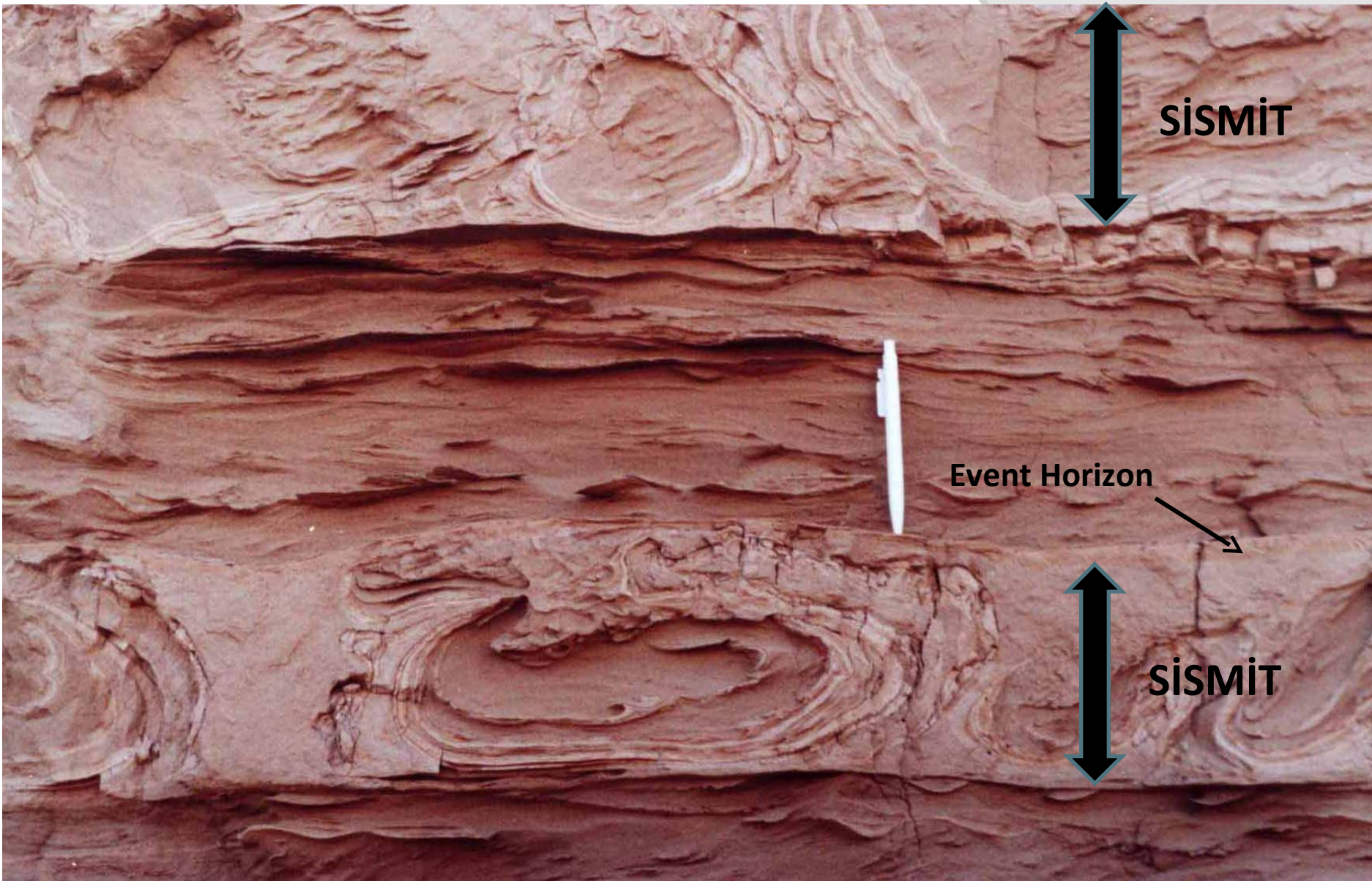

Diagram of sand blow. Source: http://www.msstate.edu/dept/geosciences/CT/TIG/W EBSITES/LOCAL/Summer2003/Thomas_Donna/ne wmadridmuseum.html; accessed February 18, 2006.

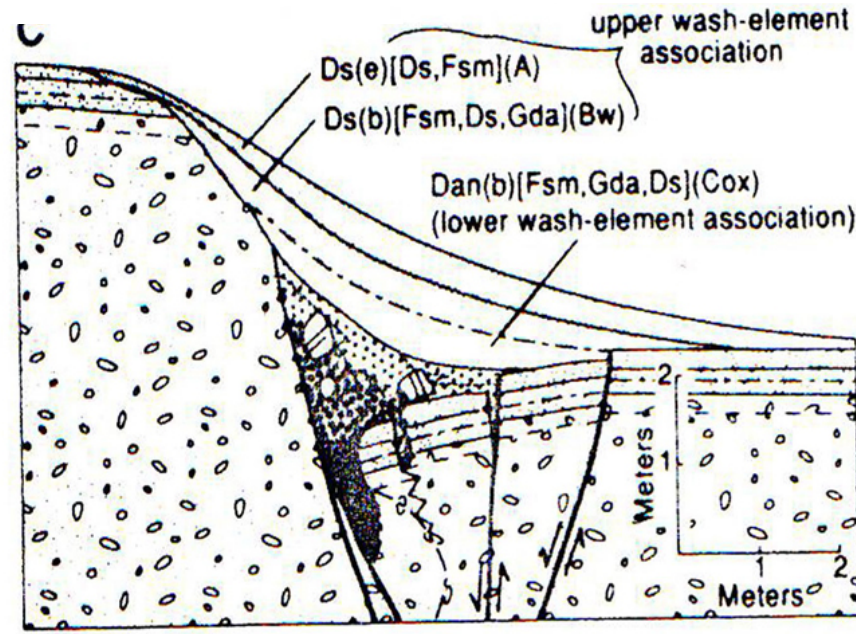
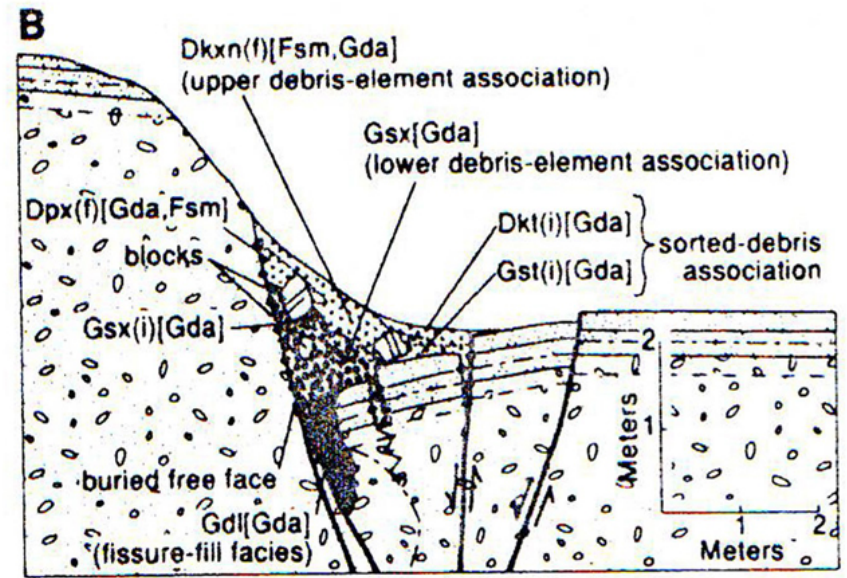
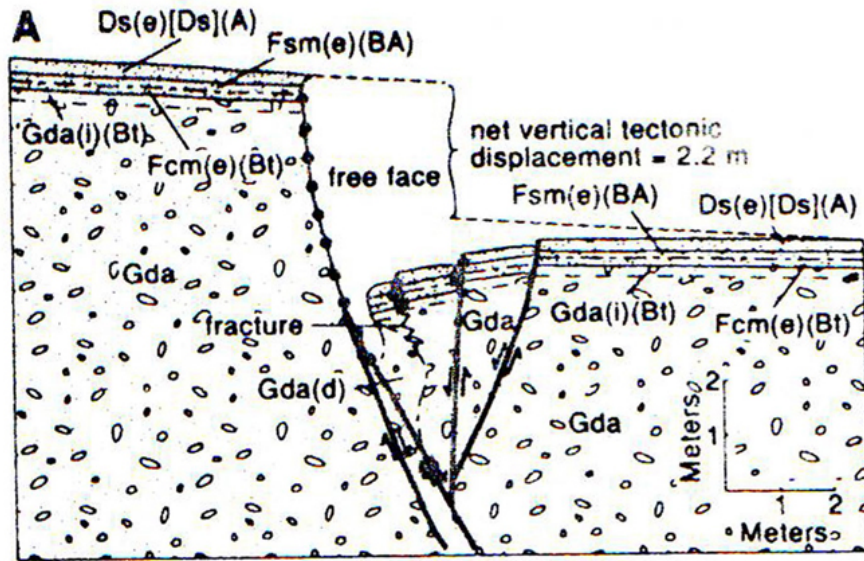

SİSMİT

Event Horizon

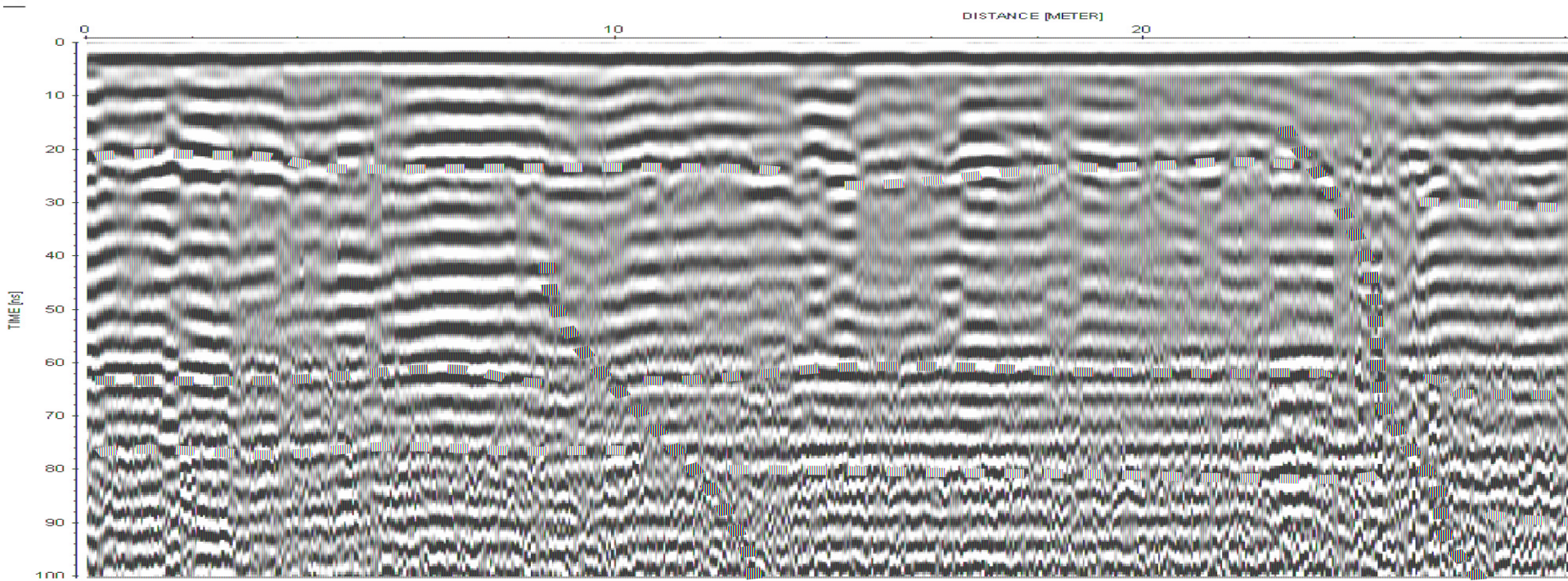
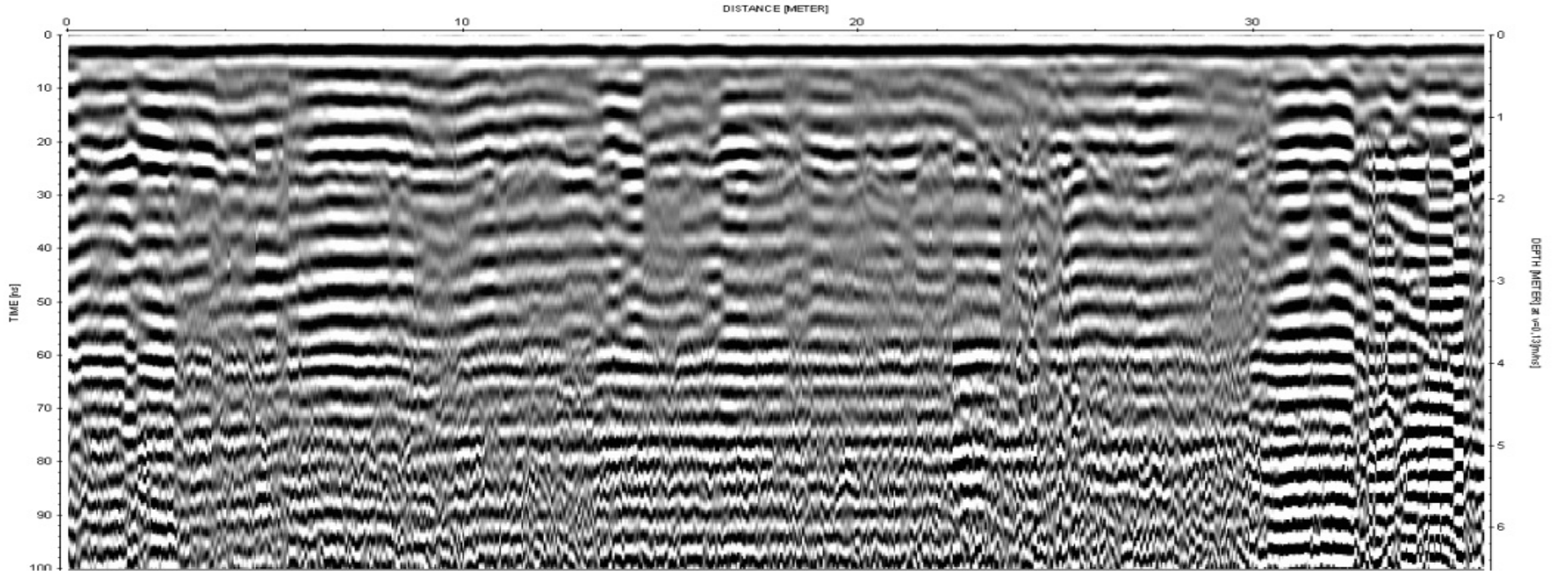
SİSMİT

PALEOSİSMOLOJİ ÇALIŞMALARI

Hendek açma çalışmaları

PALEOSİSMOLOJİ ÇALIŞMALARI

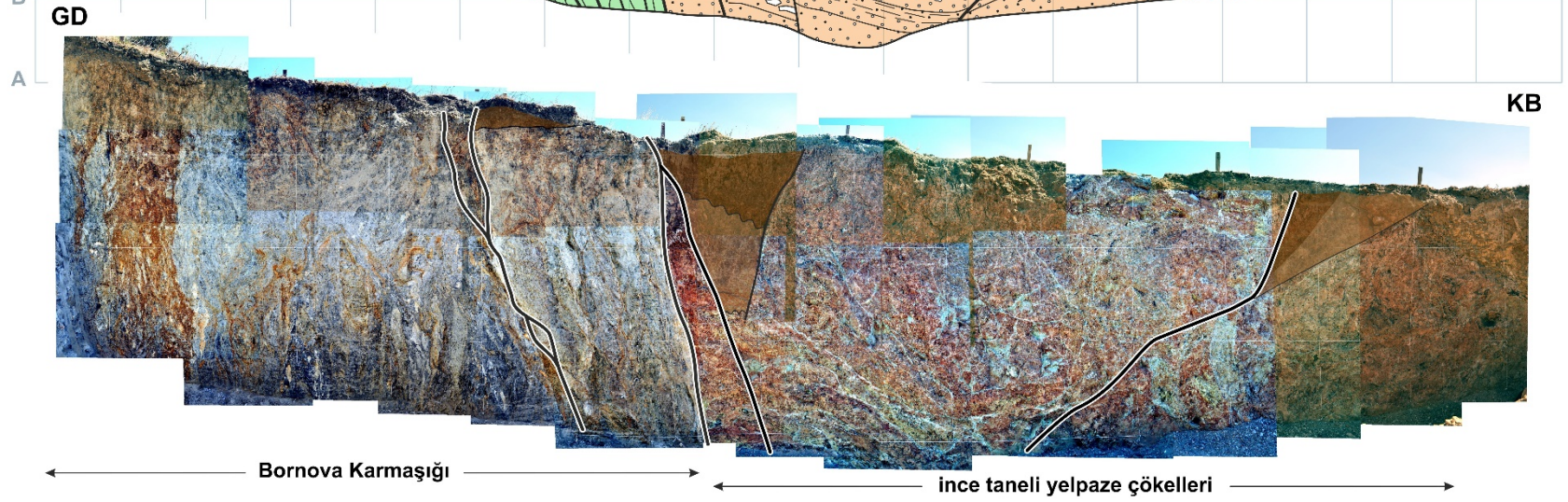
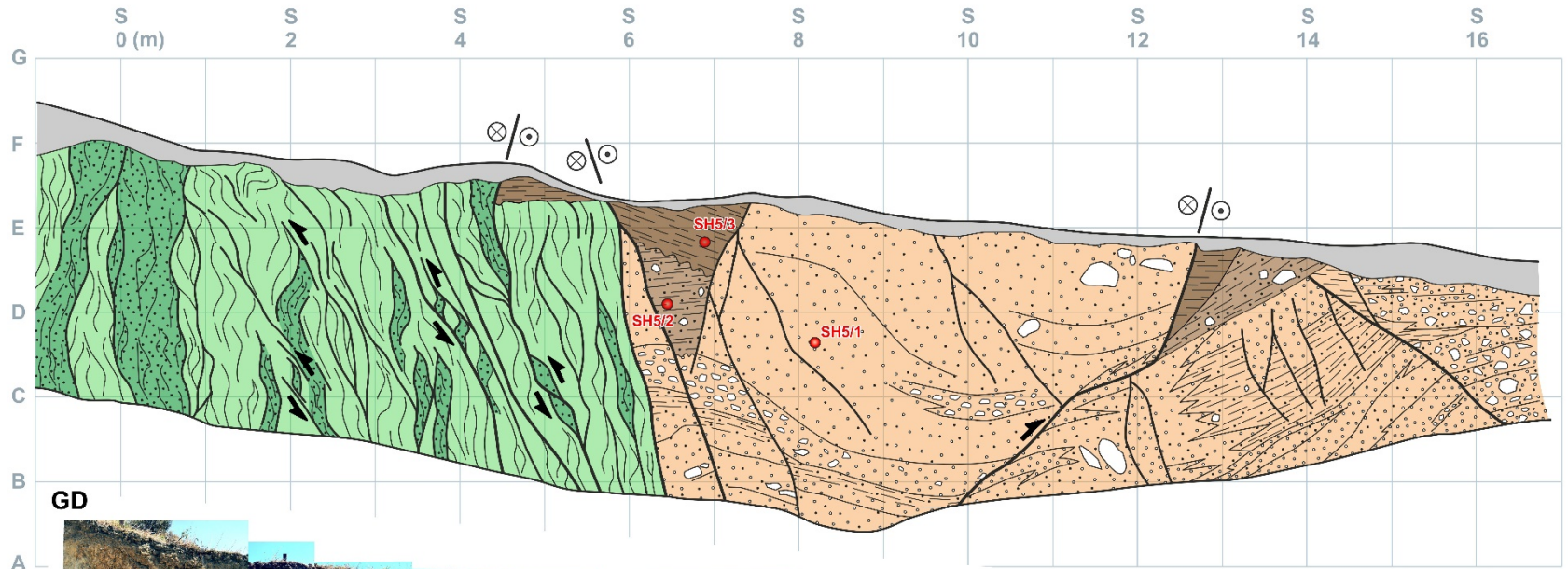

Hendek duvarı karelajlama ve loglama çalışmaları

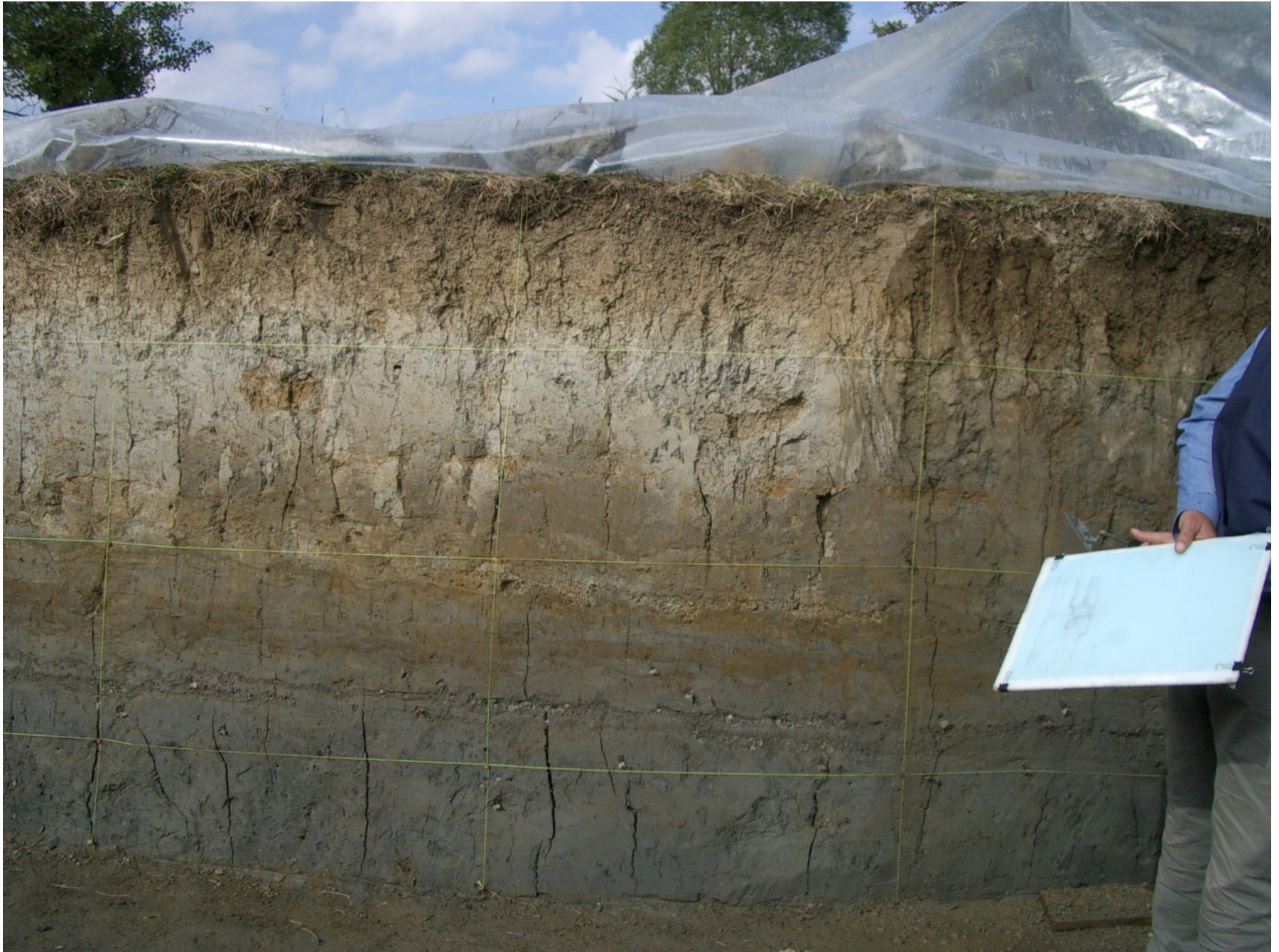
EK 6: HENDEK-5 / DUVAR-G

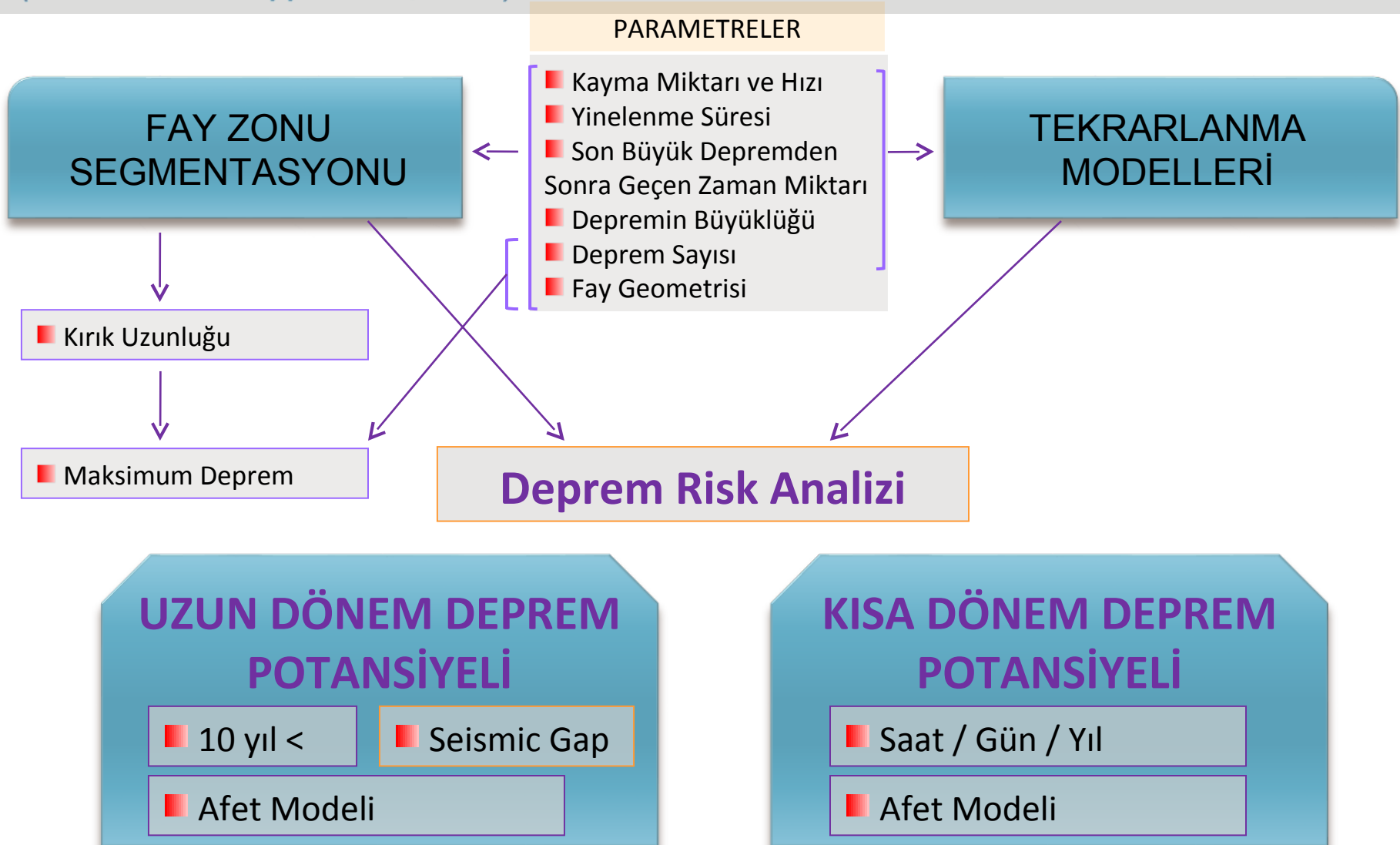

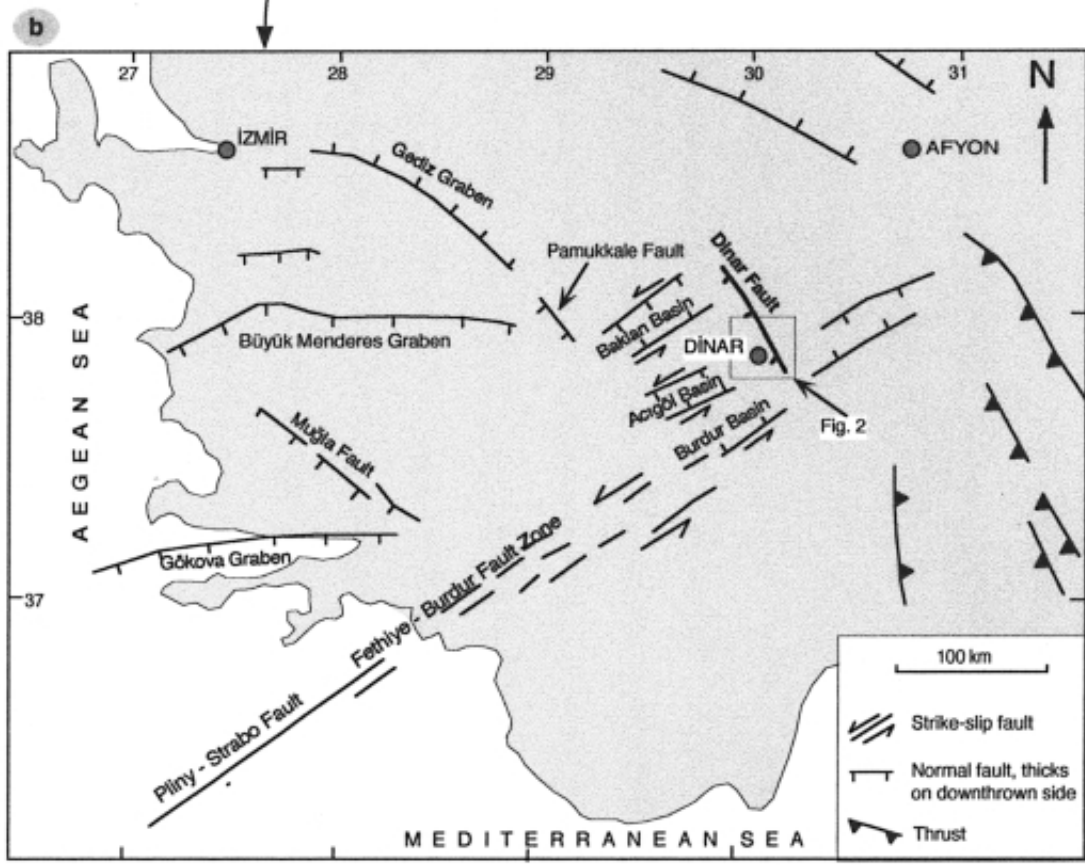
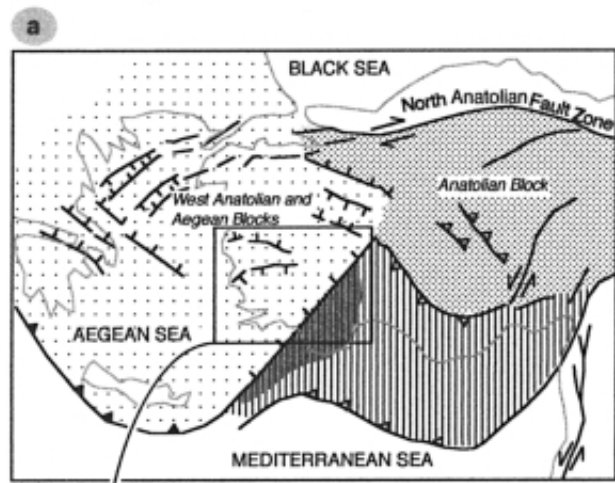

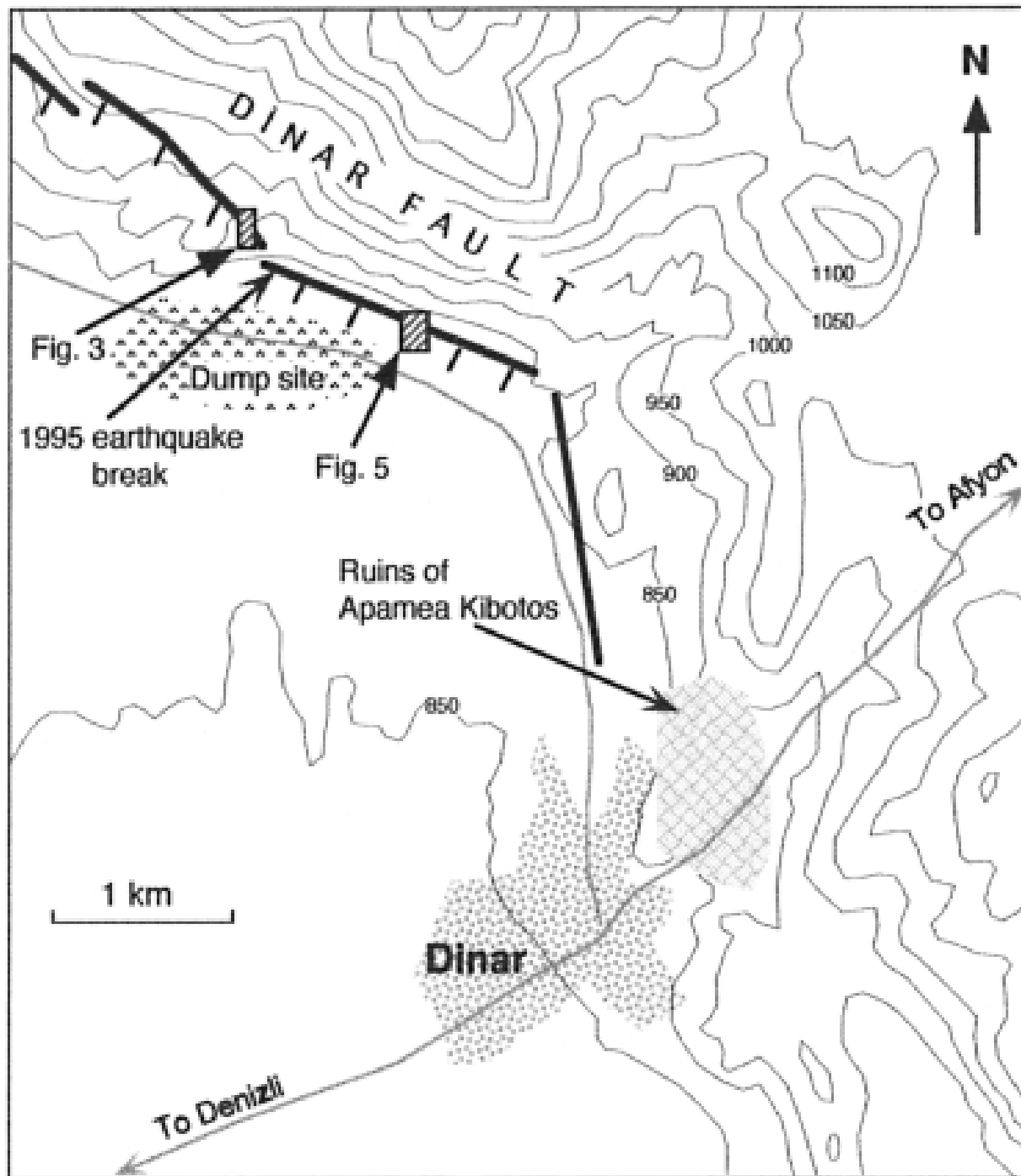

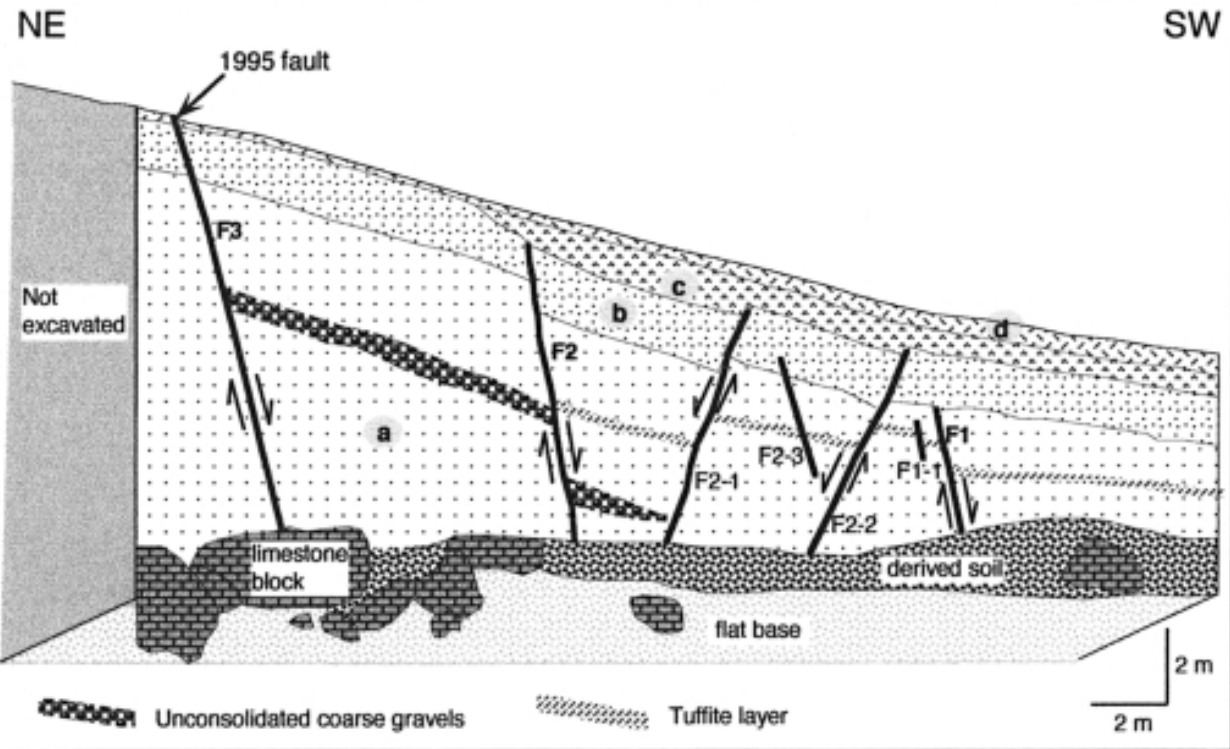
4. Deprem Risk Analizi

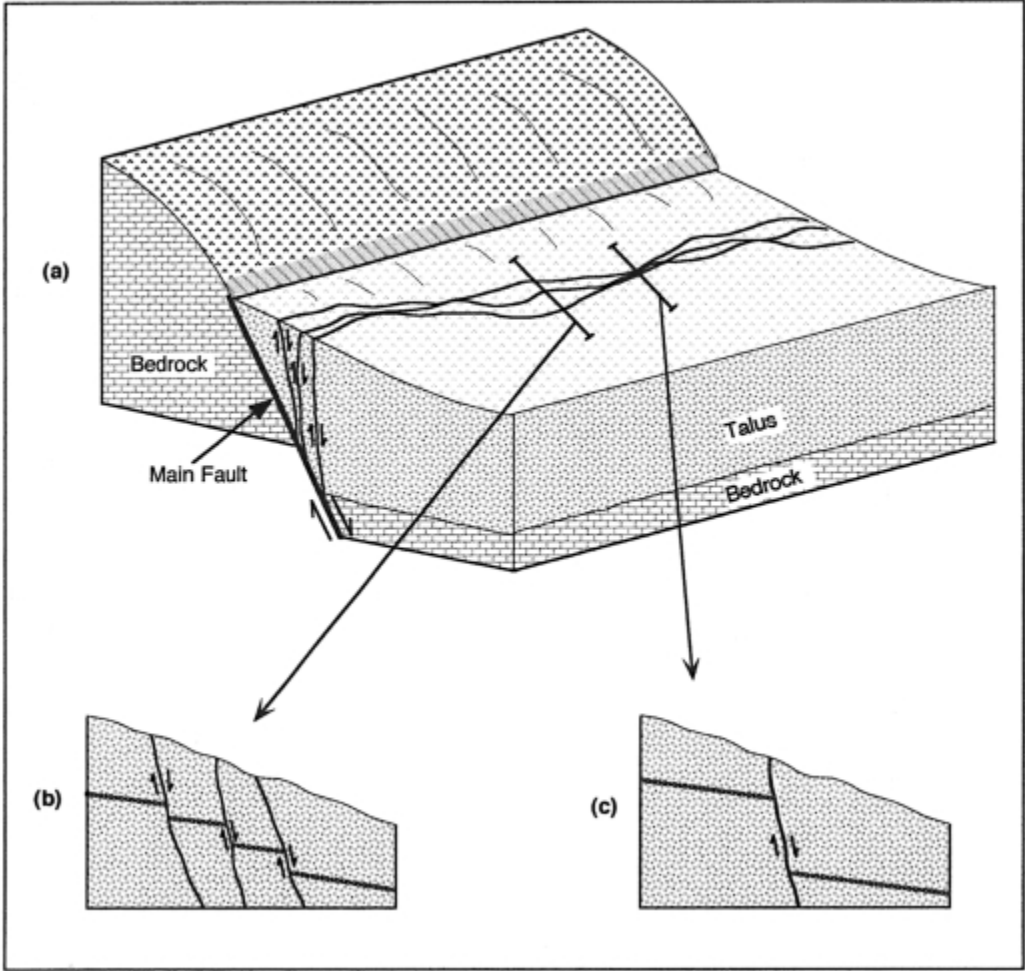
- Jeolojik (paleosismolojik) veriler ve sismik risk analizi arasındaki ilişki
(Schwarz and Coppersmith, 1986)

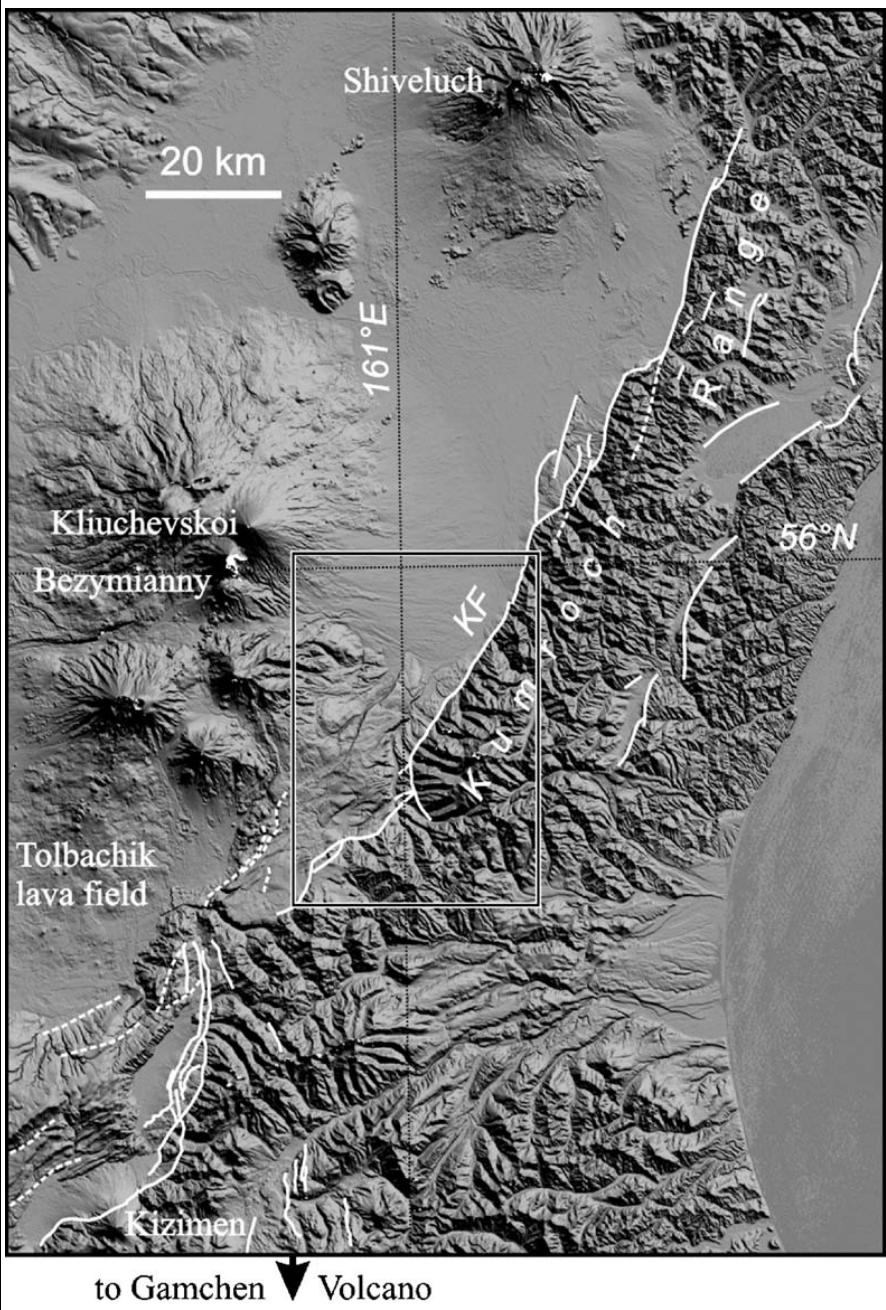
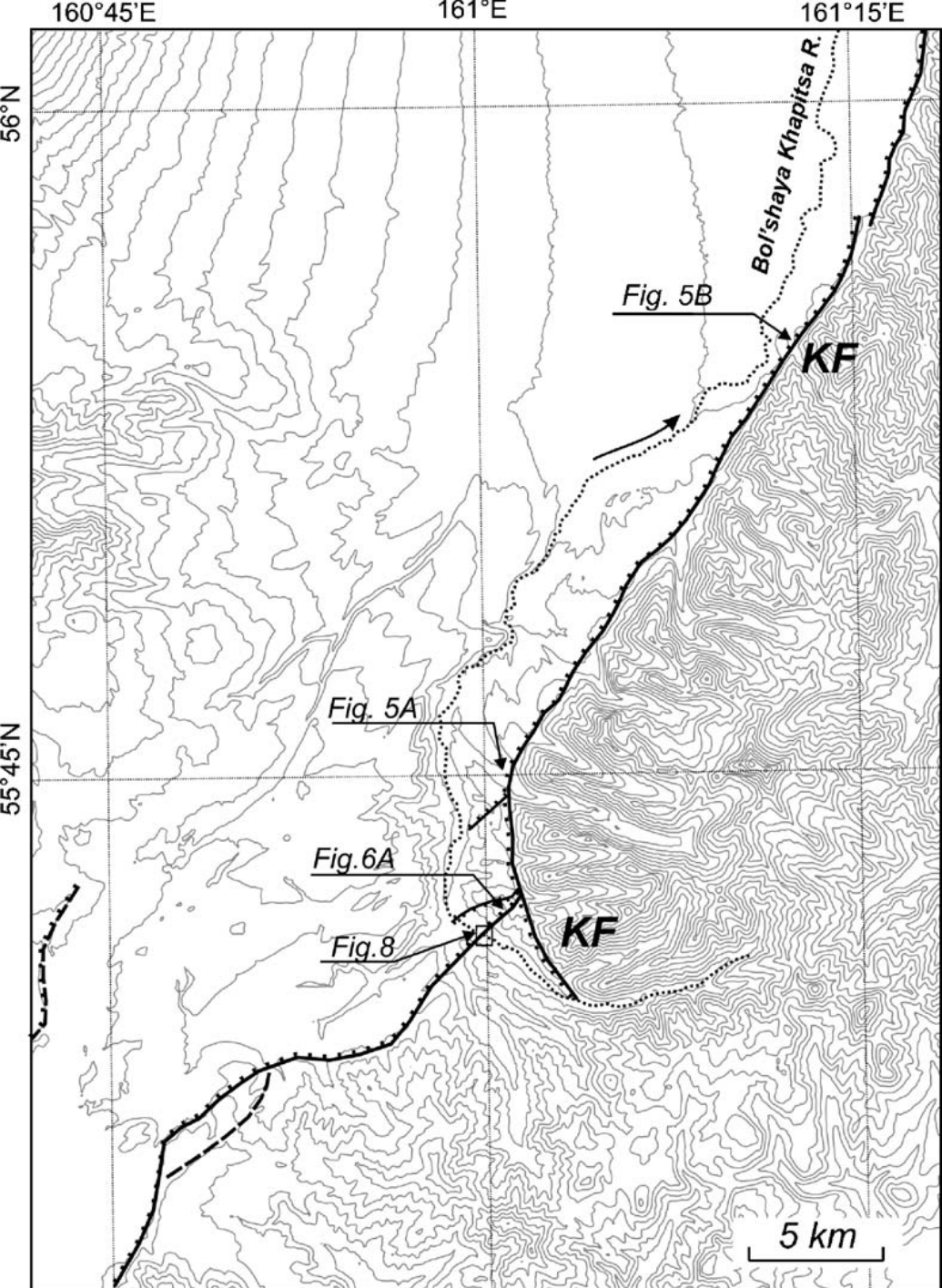

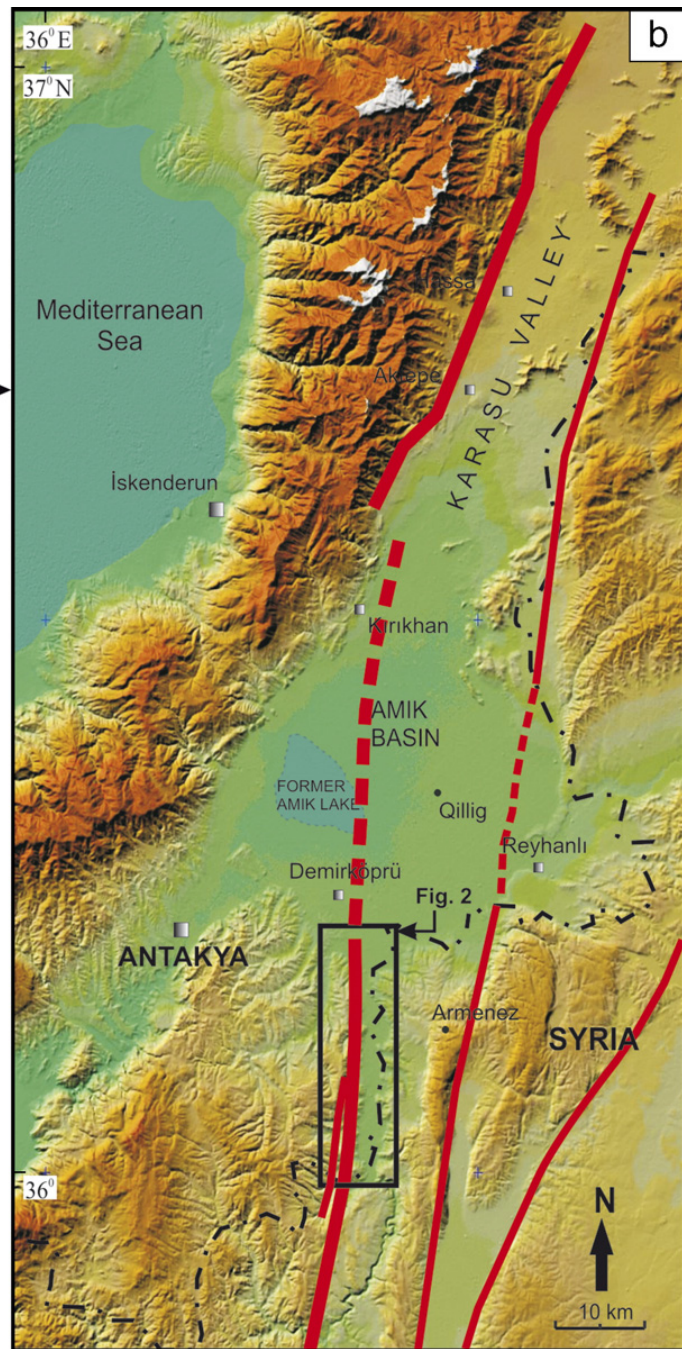
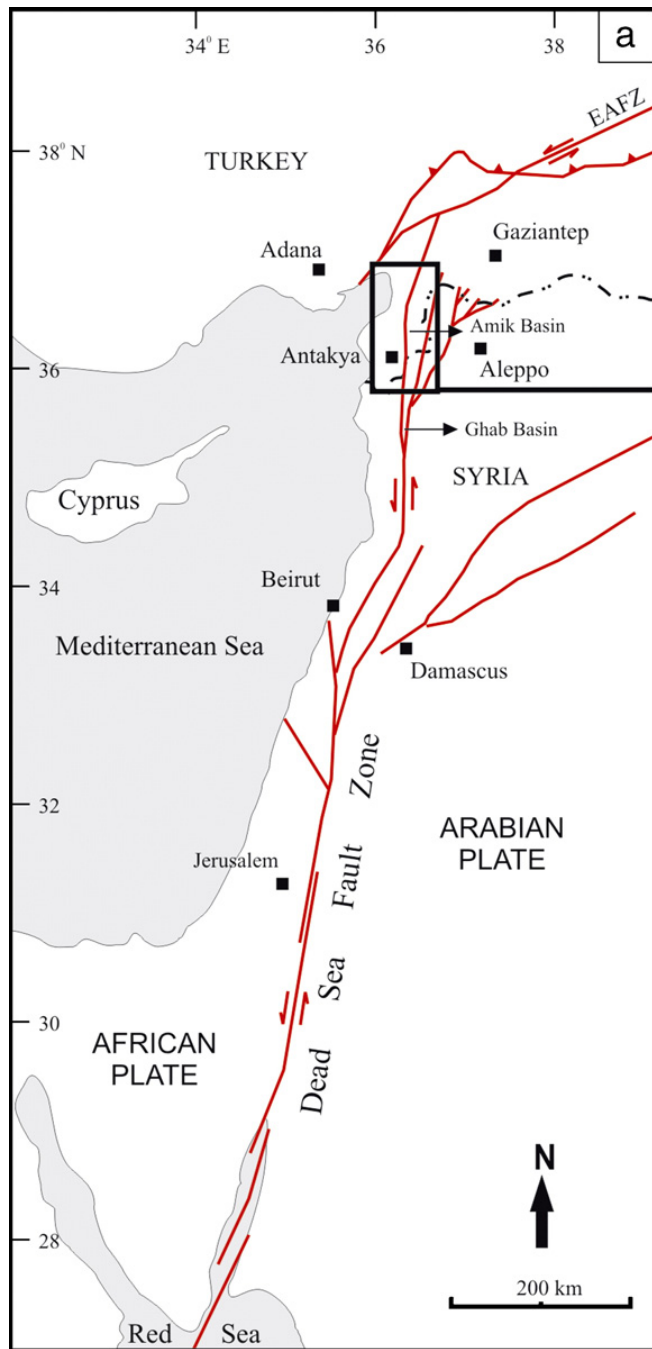

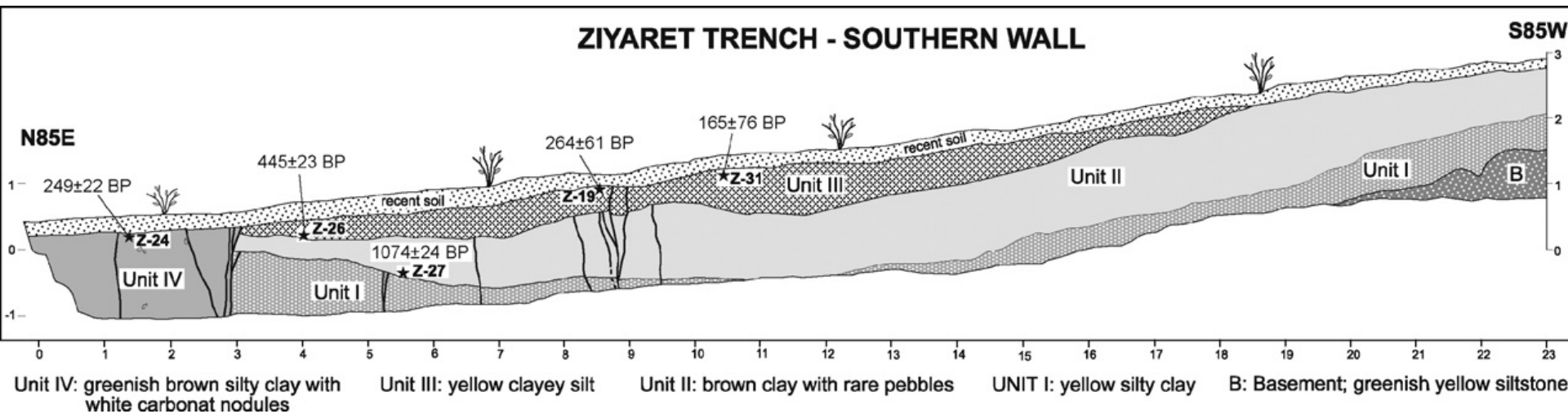
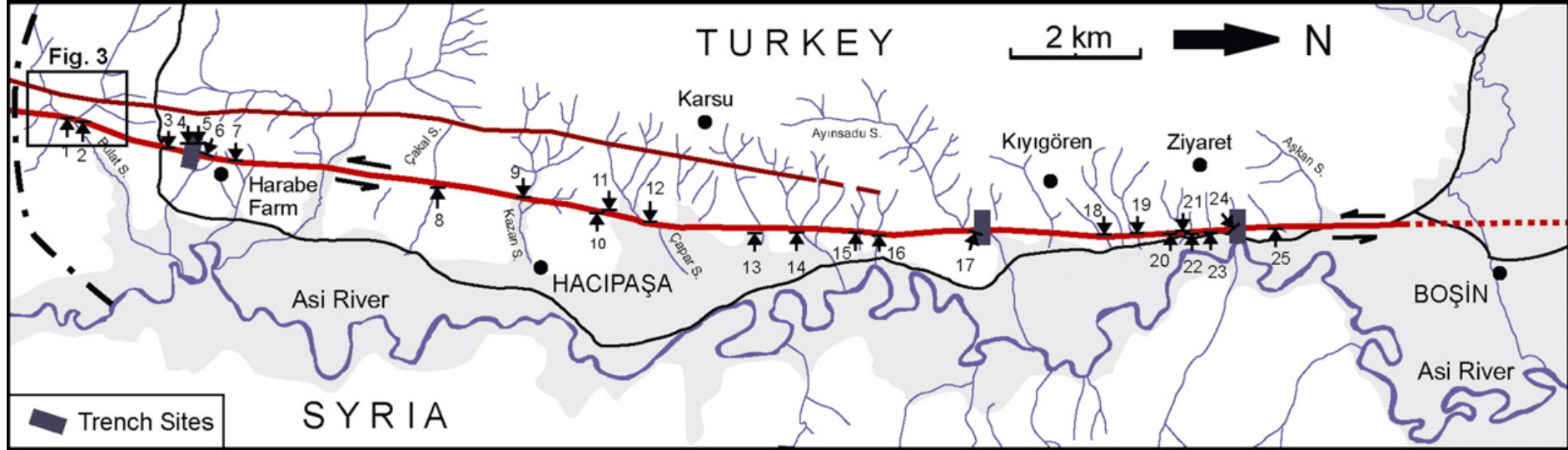

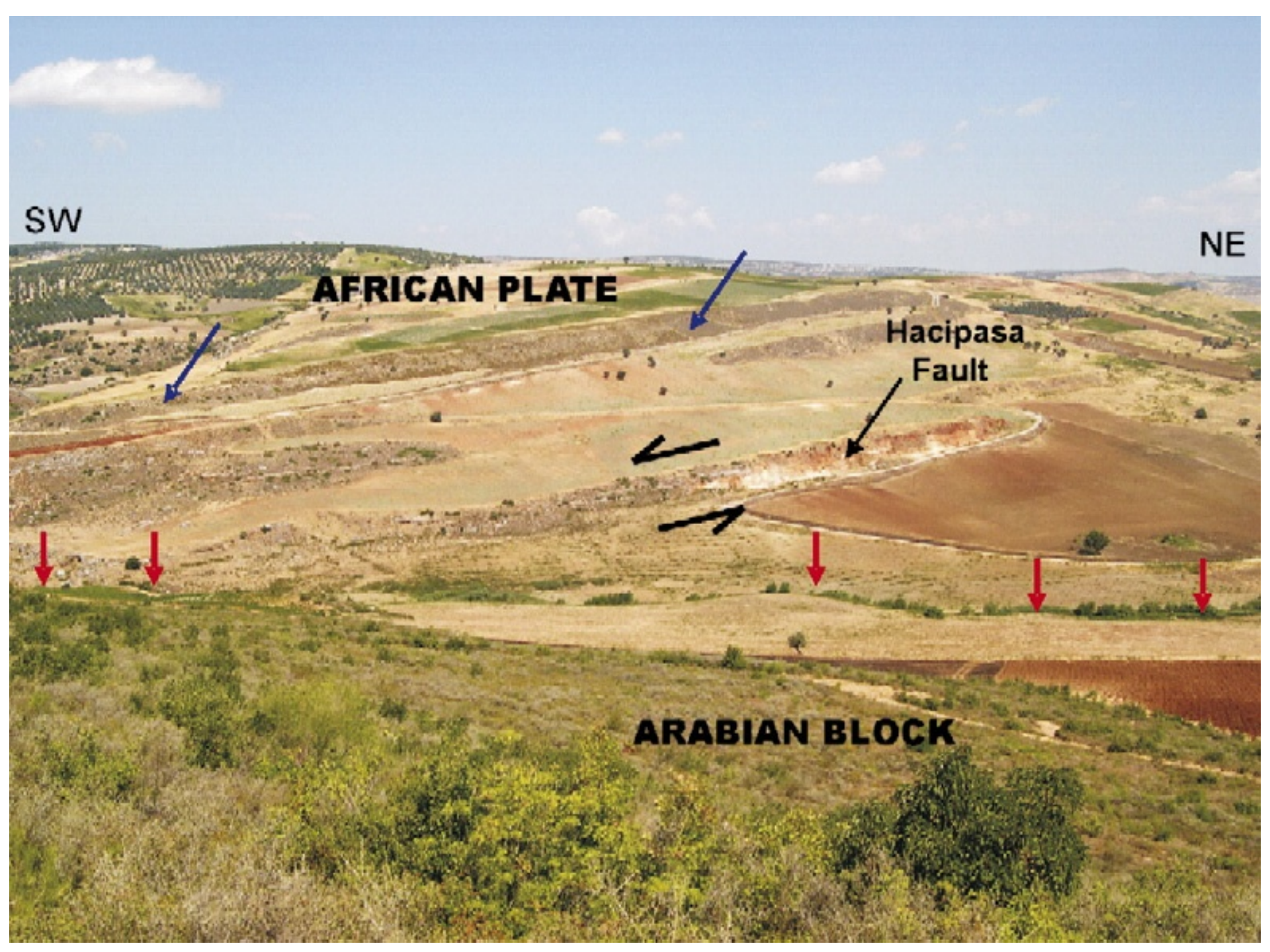
SW

NE

AFRICAN PLATE

Hacipasa
Fault

ARABIAN BLOCK

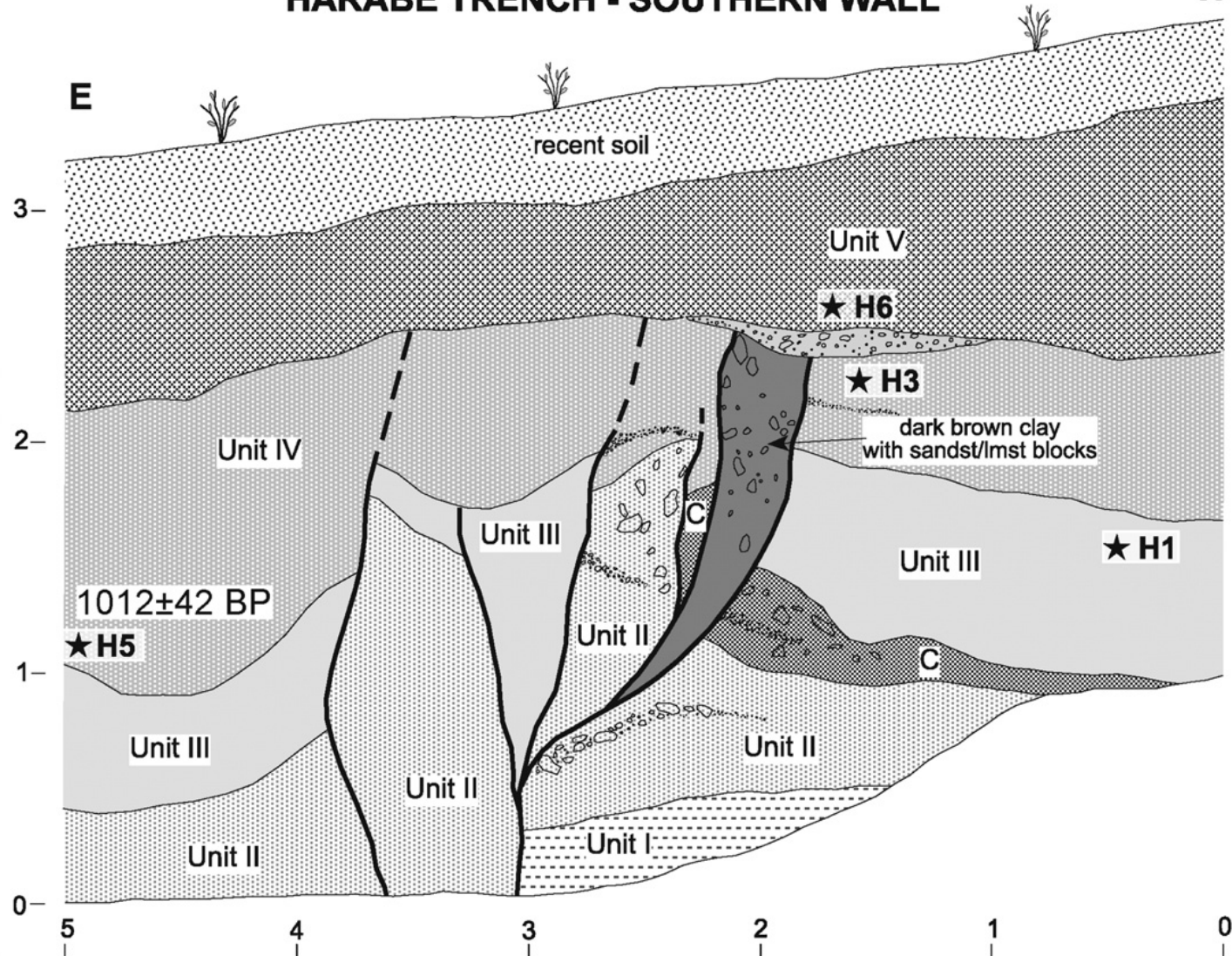

HARABE TRENCH - SOUTHERN WALL

W

E

Unit V: yellowish brown silty clay

Unit IV: brown clay with small/rare pebbles

Unit III: yellowish, fine sand / silt with sandstone-rare limestone pebbles

C: reddish fine sand with lmst. blocks: Colluvium

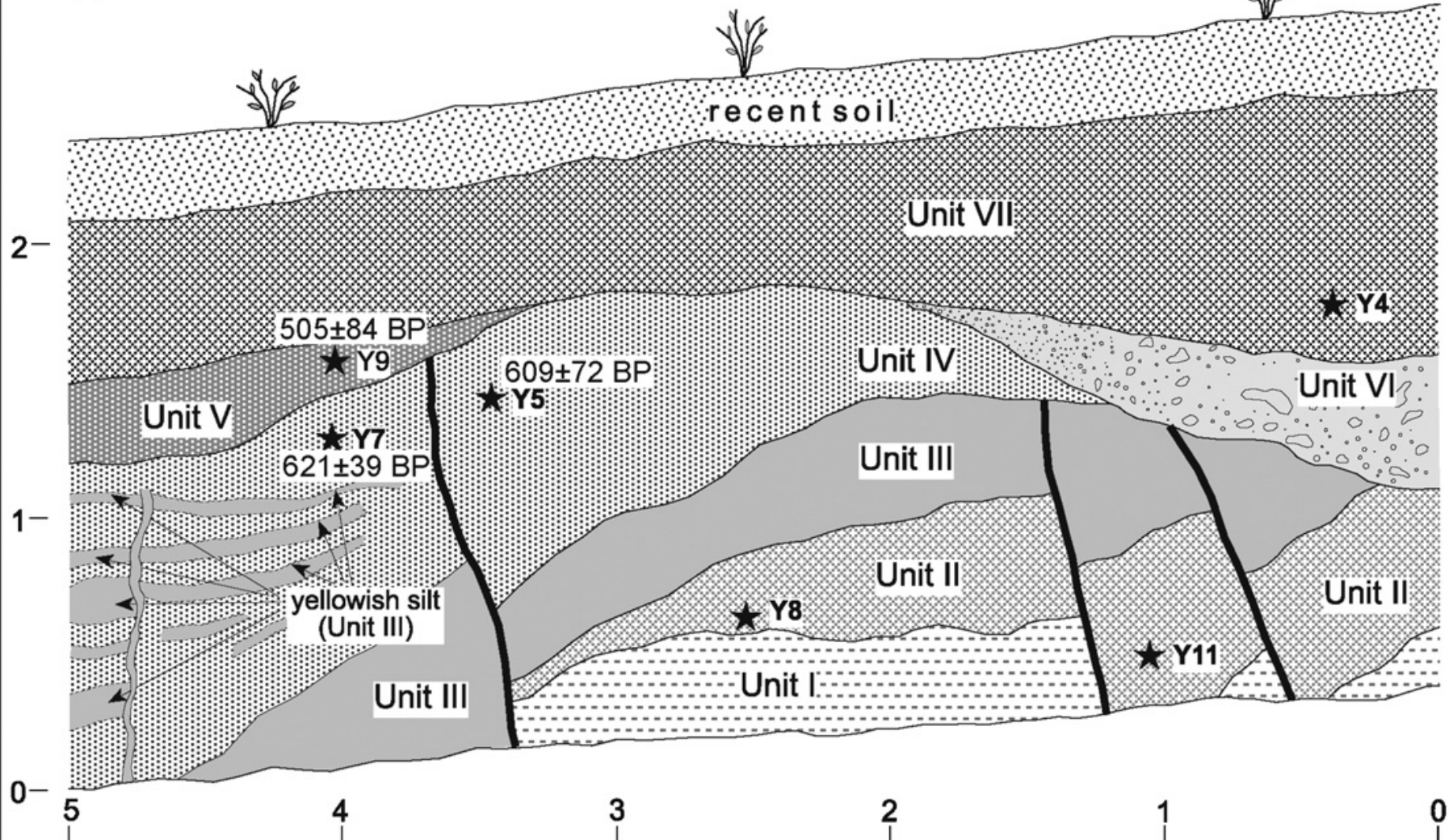
Unit II: dark brown clay

Unit I: light brown sandy silt

YAZLIK TRENCH - SOUTHERN WALL

E

W

Unit VII: dark brown clay with rare sand and little pebbles
 Unit VI: light brown sand with pebble; channel deposit
 Unit V: yellowish, fine sand

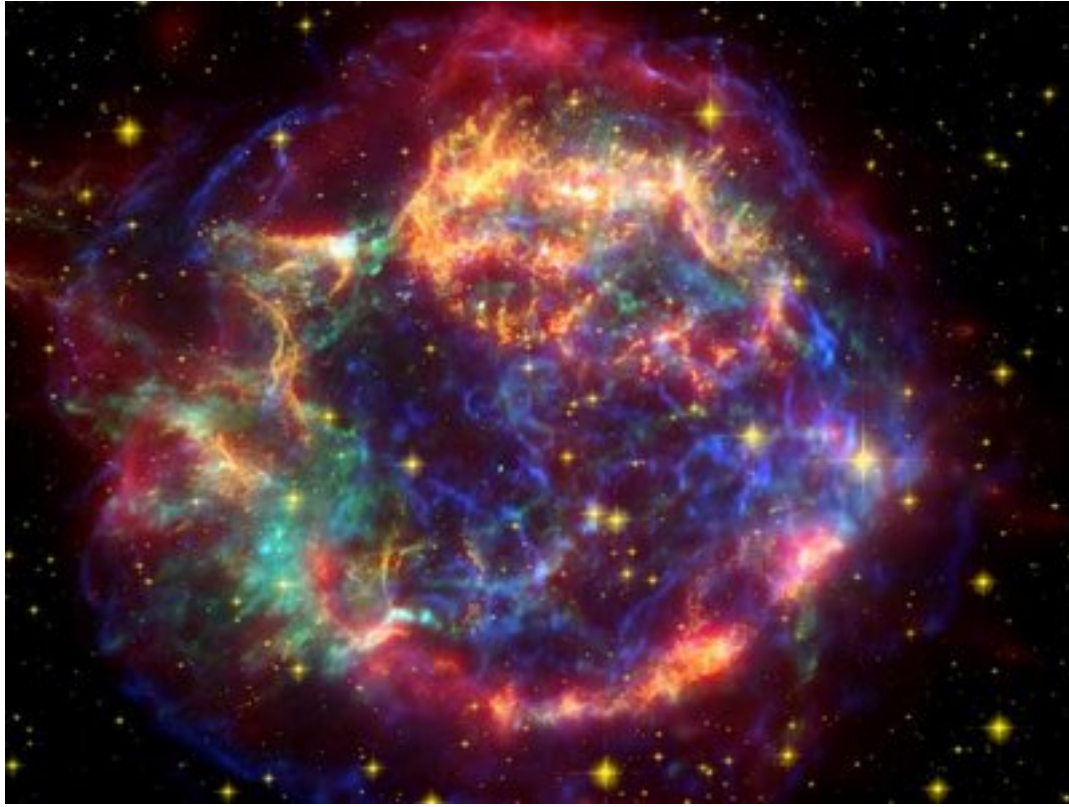
Unit IV: brown homogeneous clay
 Unit III: yellowish silt
 Unit II: brown clay
 Unit I: yellowish fine sand / silt

Kozmojenik Yaşlandırma Çalışmaları

Bu çalışmalar ile yaşlandırılması yapılan fay segmenti üzerinde meydana gelen,

- En son büyük deprem**
- Son büyük depremden sonra geçen zaman miktarı**
- Deprem sayısı ve zamanı**
- Deprem yinelenme süresi**
- Deprem büyüklüğü**
- Kayma hızı**
- Kayma miktarı hesaplanabilmektedir.**

Galaktik Kozmik Işıklar

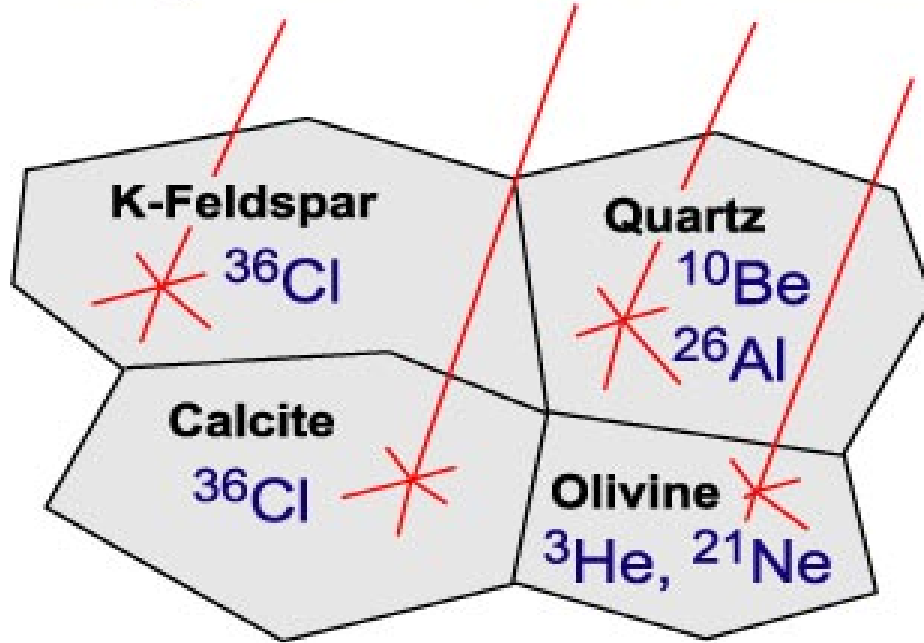

Yeryüzü, galaksimizde gerçekleşen süpernova patlamaları sonucunda oluşan yüksek enerjili kozmik ışıkların kesintisiz bombardımanı altındadır. Kozmik ışıklar yerküreye ulaştıkları zaman, atmosfer ile etkileşimde bulunurlar. Bu etkileşimlerin sonucunda ise ikincil ve üçüncül kozmik ışıklar oluşur. Bu ışıklar yeryüzüne ulaşırlar ve kaya ve sedimanların içerisine nüfuz ederler.

Kozmojenik İzotoplar

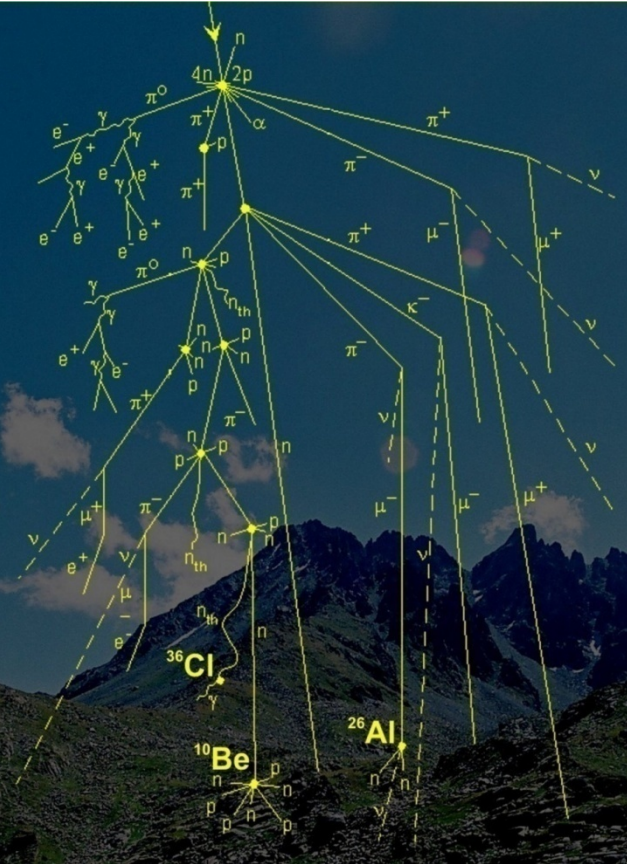
Target Minerals and Nuclides

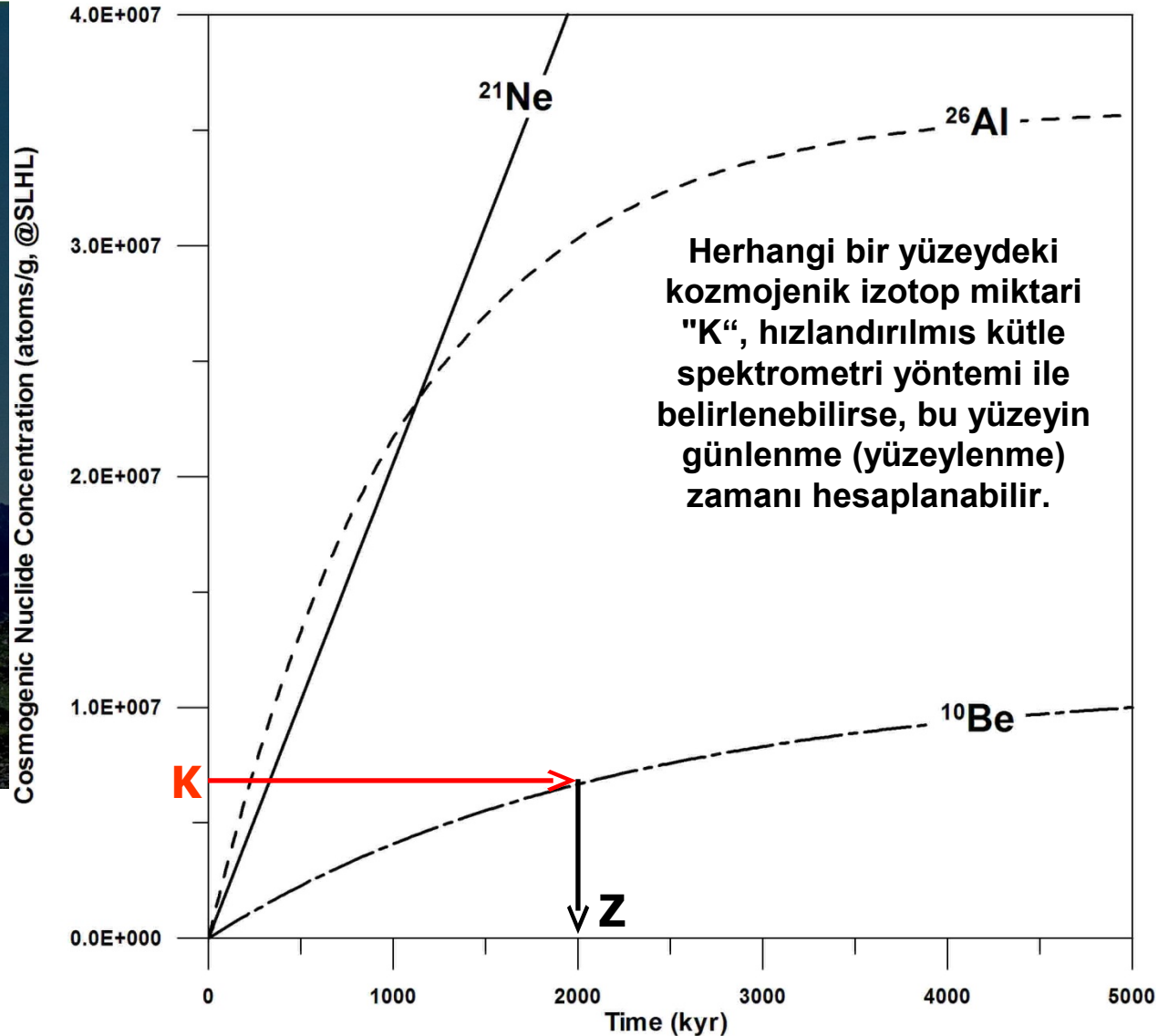
Yeryüzüne ulaşabilen ikincil ve üçüncül isinlari oluşturan Nötron ve müon gibi kozmik parçacıklar; kuvars, kalsit, feldspat ve olivin gibi mineraller ile nükleer etkileserek duraysız (örneğin ^{10}Be , ^{26}Al , ve ^{36}Cl) ve duraylı (örneğin ^3He ve ^{21}Ne) kozmik izotopların oluşmasına neden olurlar.

Yerinde Oluşmuş Yerküre Kozmojenik İzotopları

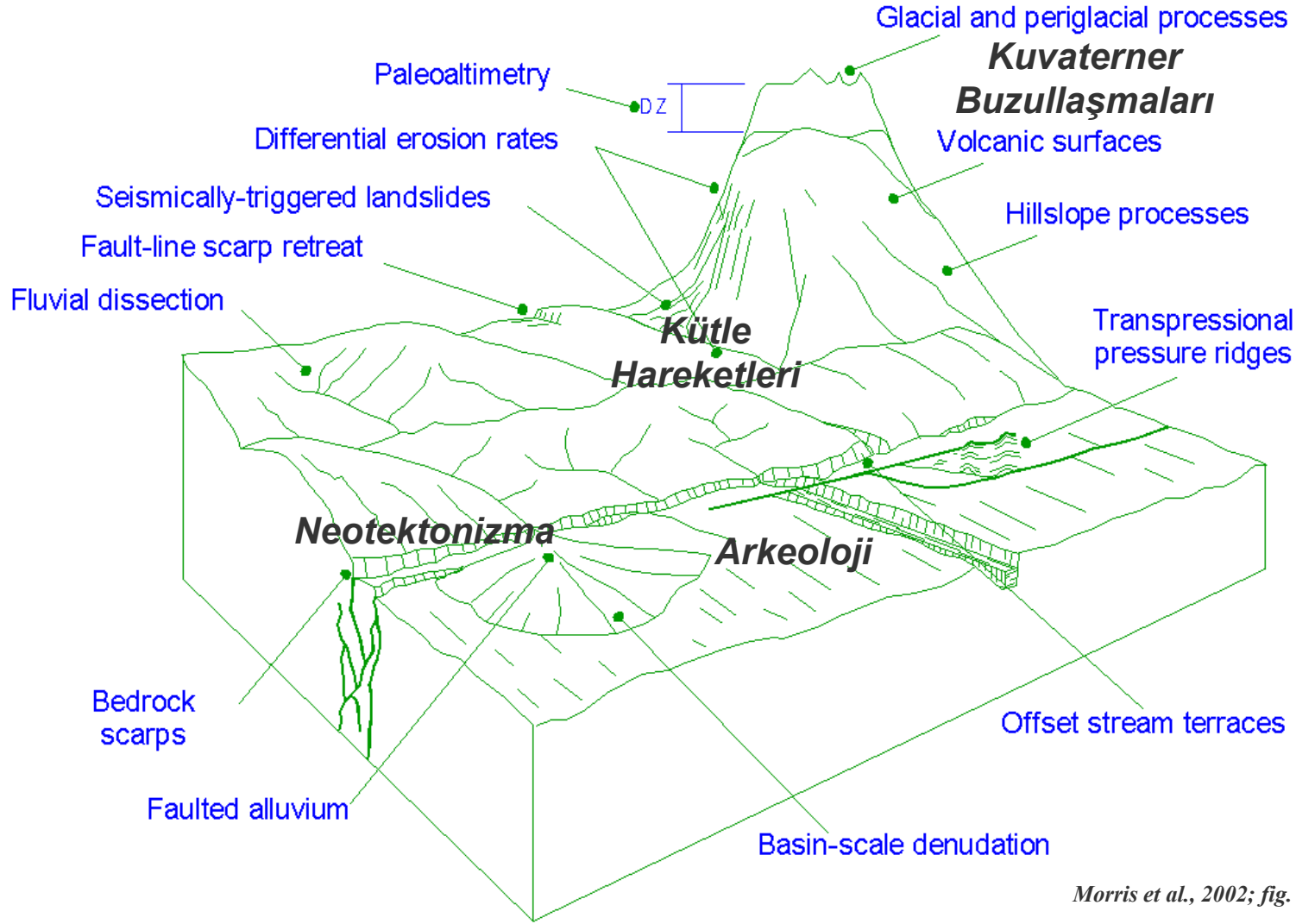
Kozmojenik Yaş Tayin Yöntemi

^{10}Be , ^{26}Al , ve ^{21}Ne izotoplarının zaman ile konsantrasyon ilişkisi

Yer bilimlerinde Uygulamalar

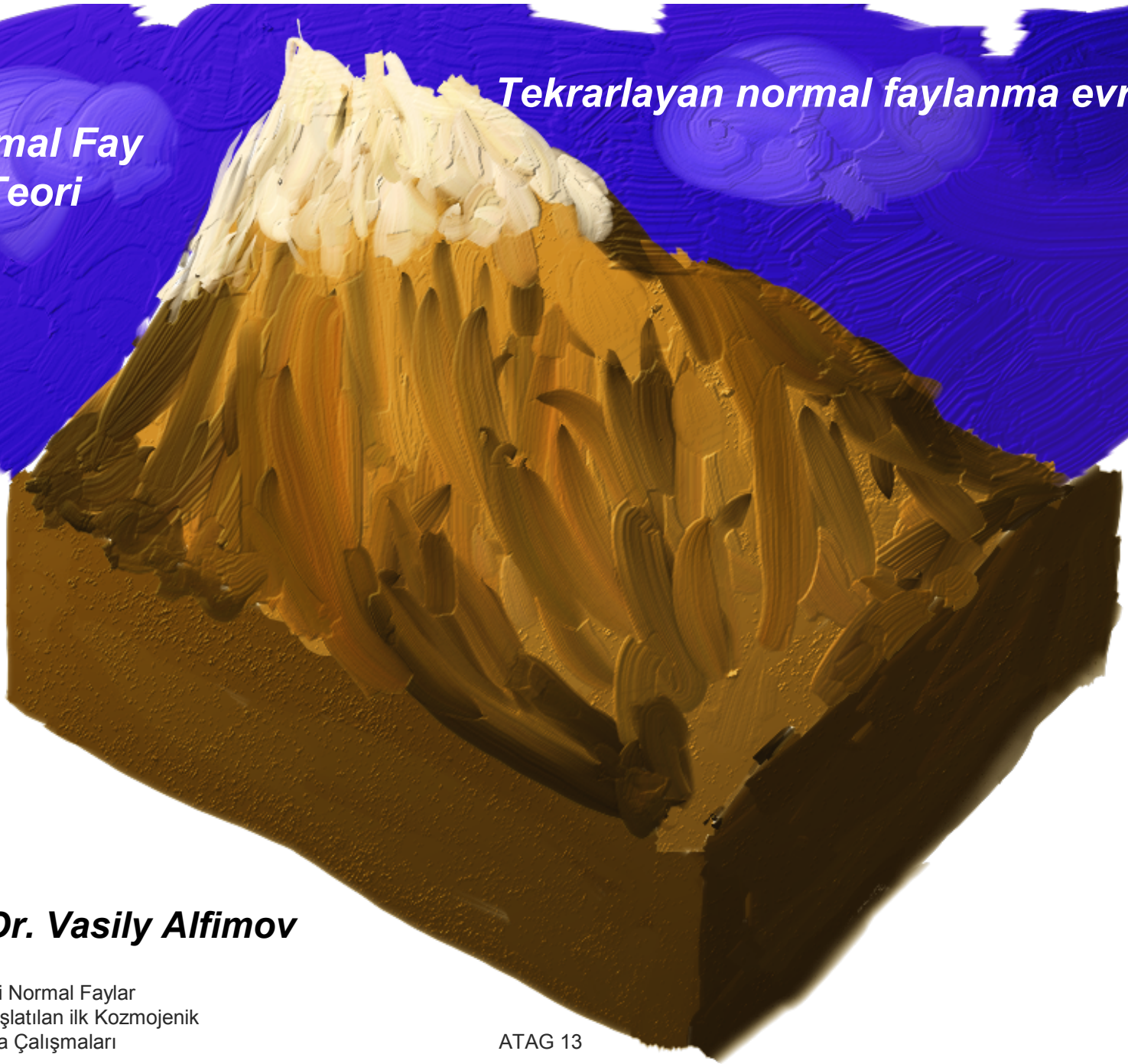

Yerinde Oluşmuş Yerküre İzotoplarının yer bilimlerinde uygulandıkları alanlar

Türkiye'deki Normal Faylar
üzerinde başlatılan ilk Kozmojenik
Yaşlandırma Çalışmaları

*Normal Fay
Teori*

Tekrarlayan normal faylanma evreleri

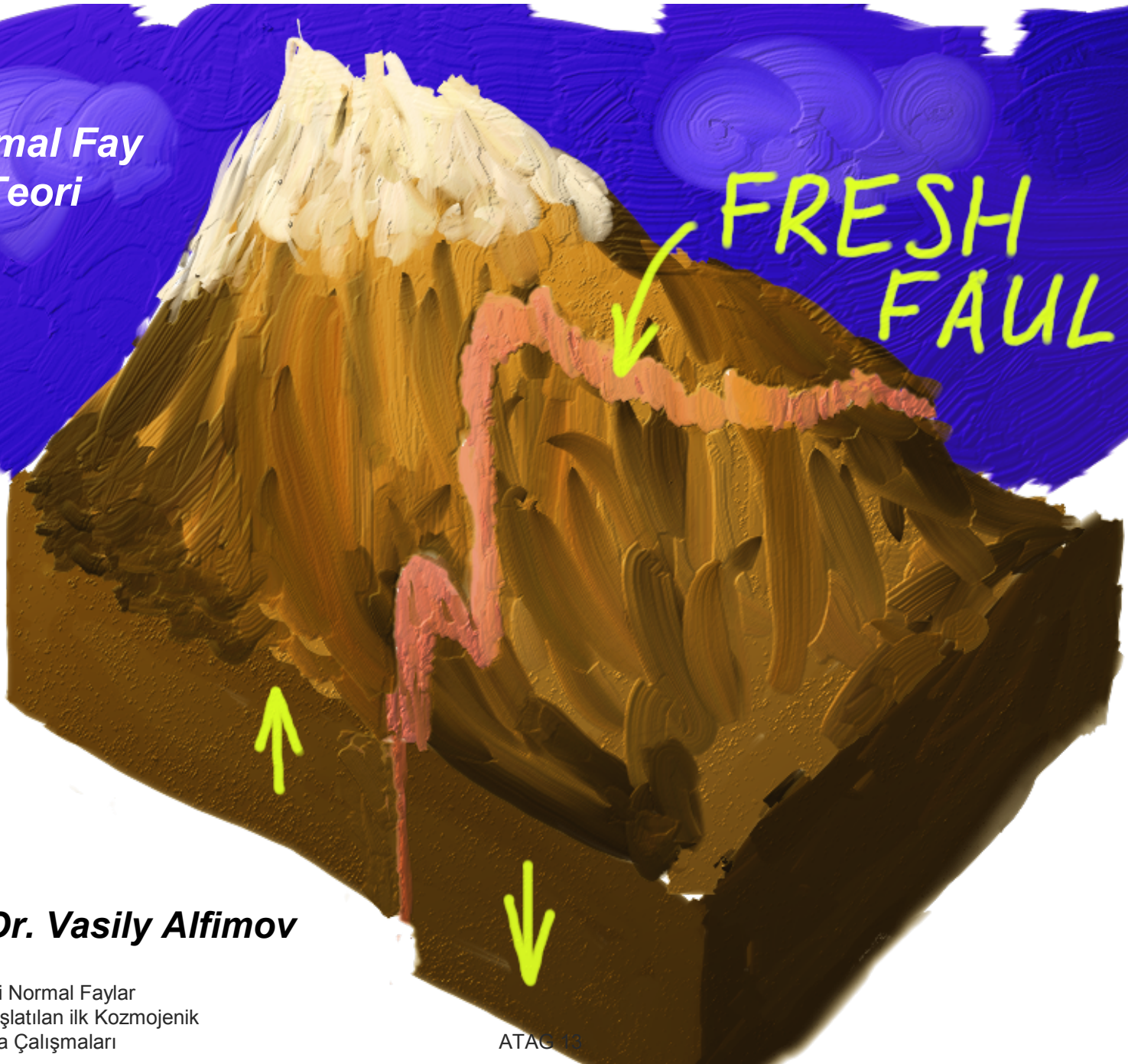

made by Dr. Vasily Alfimov

Türkiye'deki Normal Faylar
üzerinde başlatılan ilk Kozmojenik
Yaşlandırma Çalışmaları

**Normal Fay
Teori**

**FRESH
FAULT**

made by Dr. Vasily Alfimov

Türkiye'deki Normal Faylar
üzerinde başlatılan ilk Kozmojenik
Yaşlandırma Çalışmaları

Normal Fay
Teori

FRESH
FAULT

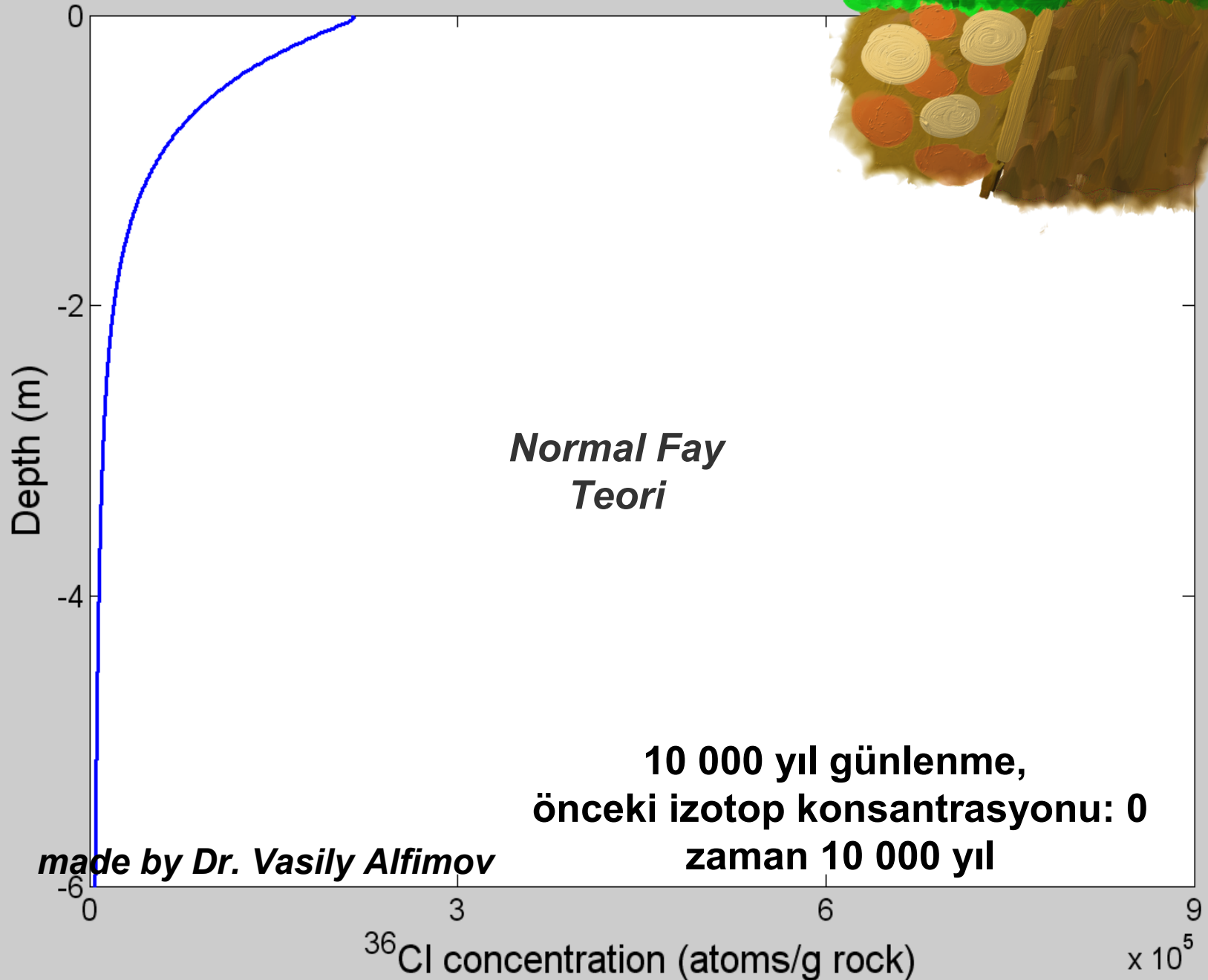

made by Dr. Vasily Alfimov

Türkiye'deki Normal Faylar
üzerinde başlatılan ilk Kozmojenik
Yaşlandırma Çalışmaları

Deprem öncesi durum

Calcite fault plane

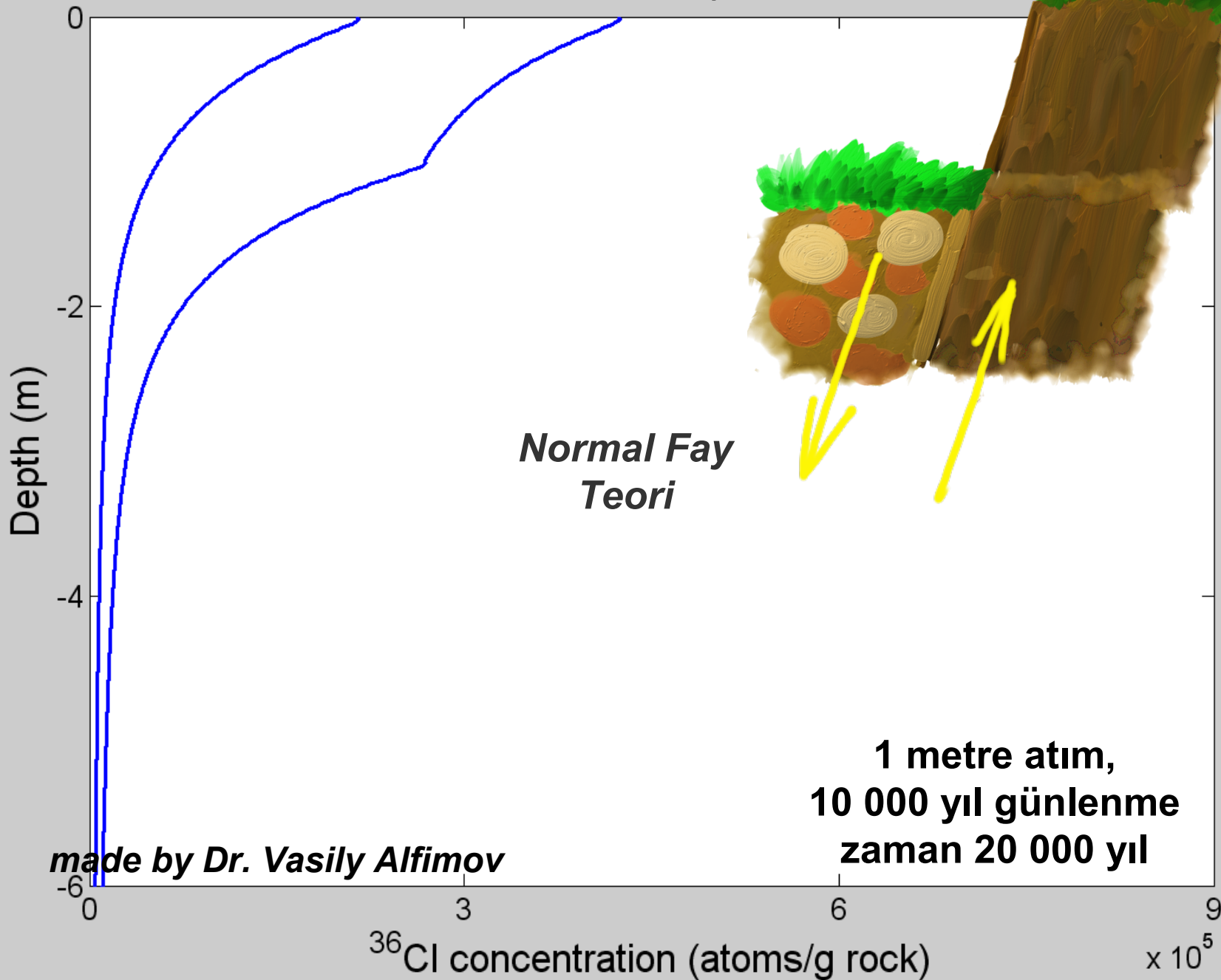
*Normal Fay
Teori*

**10 000 yıl günlenme,
önceki izotop konsantrasyonu: 0
zaman 10 000 yıl**

made by Dr. Vasily Alfimov

Birinci Deprem

Calcite fault plane

Normal Fay Teori

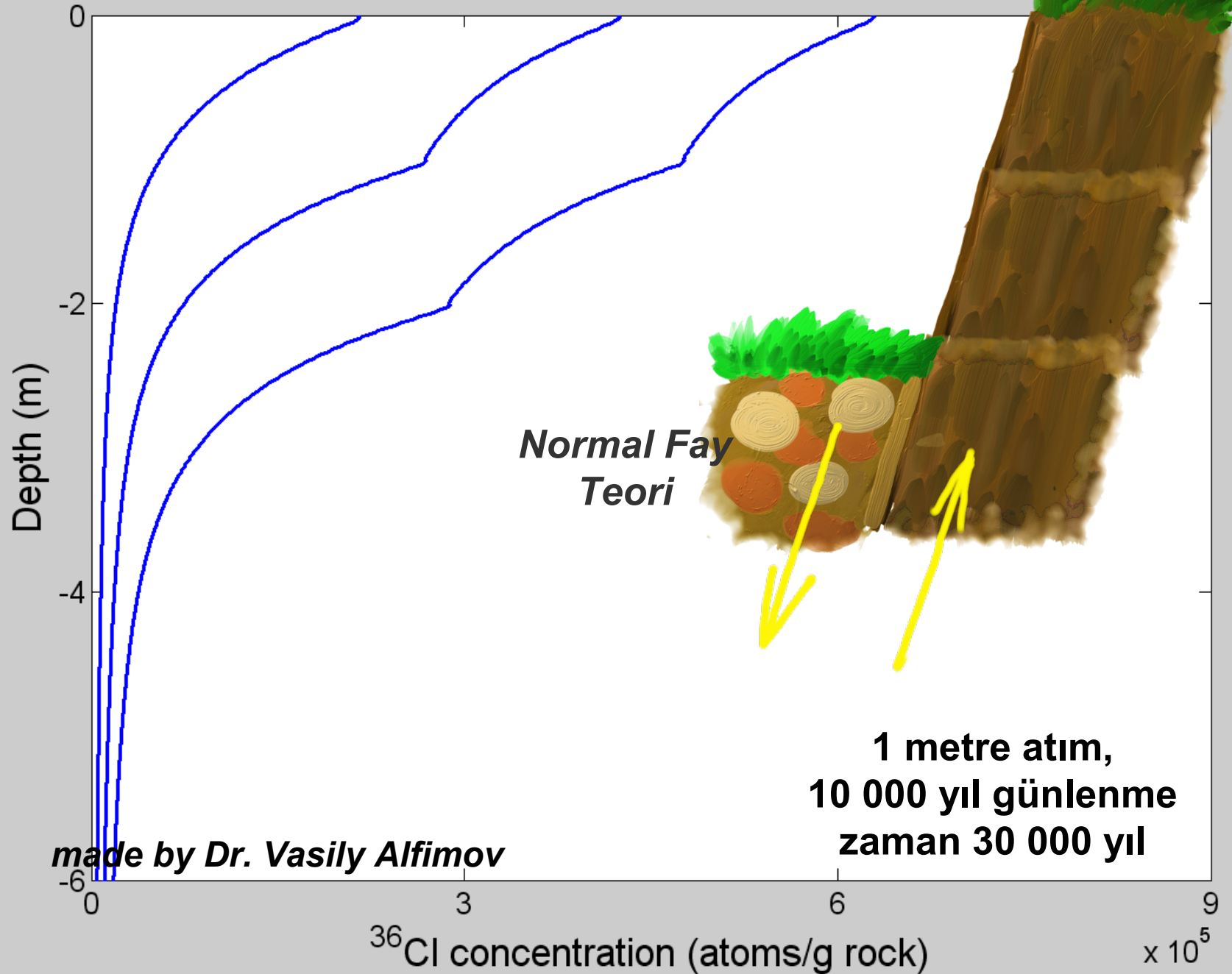
**1 metre atım,
10 000 yıl günlenme
zaman 20 000 yıl**

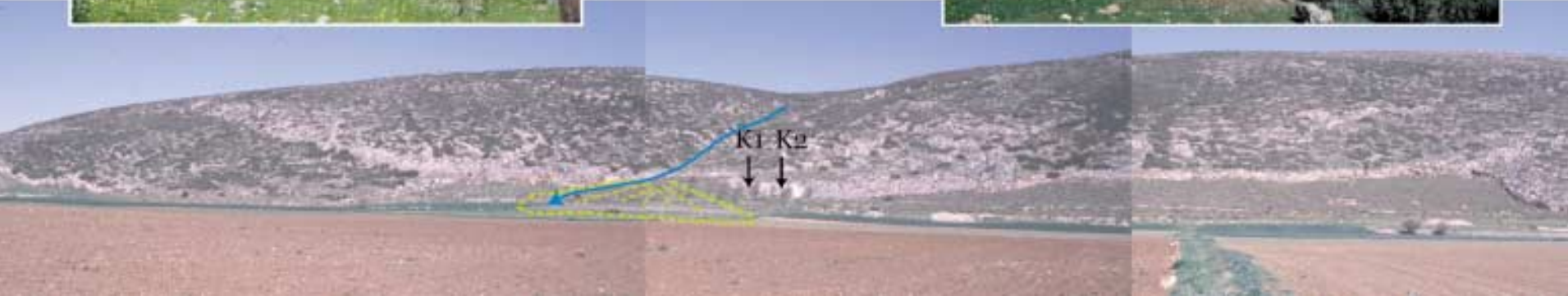
made by Dr. Vasily Alfimov

İkinci Deprem

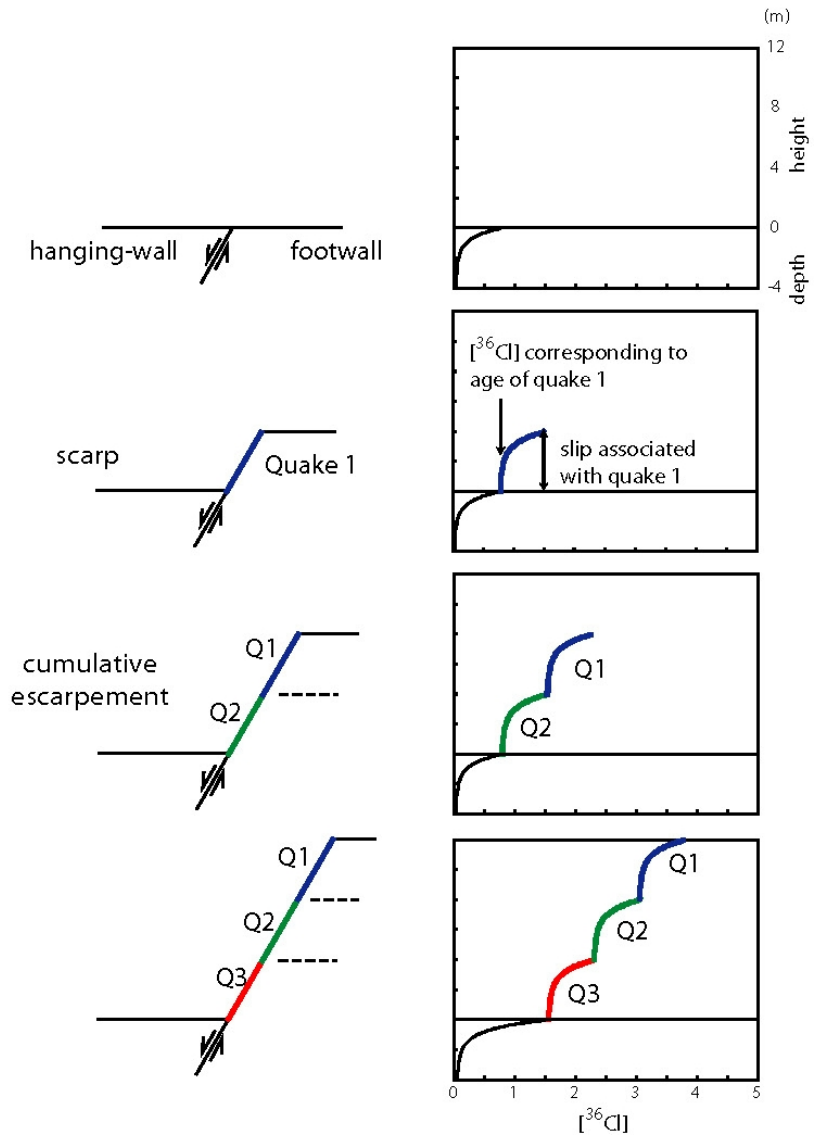
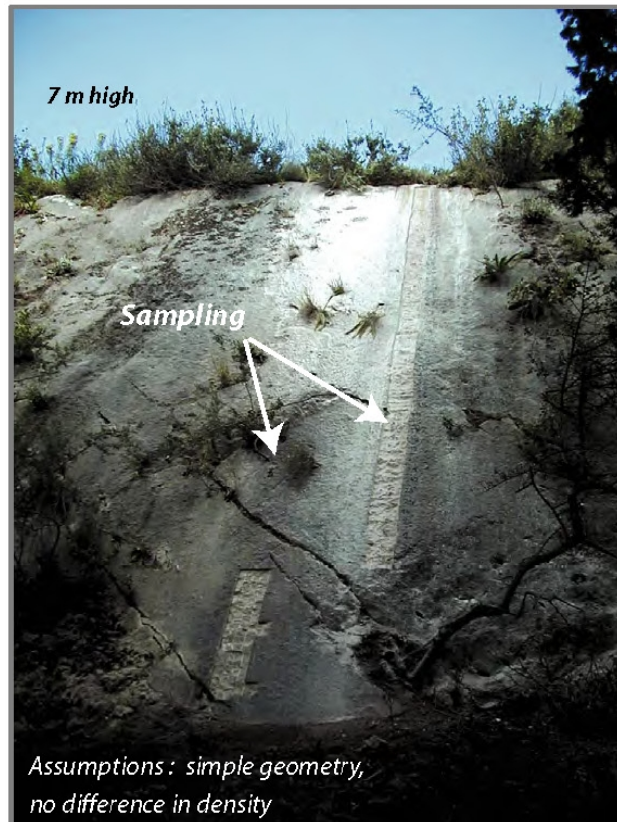
Calcite fault plane

Normal Faylar

from *Benedetti et al., 2002*
Benedetti, 2006

Optically Stimulated Luminescence (OSL)

Teşekkürler...

1928'den beri

TAYI

